

EUROJUSTI AASTARUANNE 2010

Haagse Arc

SISUKORD

KASUTATAVAD LÜHENDID	7
EESSÕNA	8
1 ÜLEVAADE	11
Tegevus kriminaalasjades	11
Suhted ELi institutsioonidega	11
Suhted kolmandate riikide ja Euroopa Liidu väliste organisatsioonidega.....	12
Haldusküsimused	13
Infotehnoloogia	14
Avalikkuse ligipääs Eurojusti dokumentidele.....	14
2 OPERATIIVTÖÖ	16
2.1 Sissejuhatus.....	16
2.2 Kriminaalasjade statistika	16
2.3 Õiguslase koostöö takistused Eurojusti kriminaalasjades	17
2.4 Eurojusti õiguslase koostöö vahendite kasutamine.....	19
Koordineerimisnõupidamised.....	19
Eurojusti otsuse artiklid 6 ja 7	20
2000. aasta vastastikuse õigusabi konventsioon ja probleemid tõenditega	22
Euroopa vahistamismäärused.....	25
Arestimisotsused	27
Konfiskeerimine ja vara tagasinõudmine.....	28
Kontrollsaadetised	30

2.5 Õiguslik koostöö prioriteetsete valdkondade kriminaalasjades	31
Terrorism	31
Narkokaubandus	34
Inimkaubandus	36
Pettused	36
Korruptsioon	40
Küberkuritegevus	41
Rahapesu	43
Kuritegelike ühenduste tegevus	45
2.6 Ühised uurimisrühmad	46
Eurojust ja ÜURide tegevuse rahaline toetamine	47
2.7 Eurojusti kolmandate riikidega seotud kriminaalasjad	49
Kolmandatest riikidest Eurojusti lähetatud sideprokurörid	50
3 SUHTED ELI PARTNERITEGA	52
Euroopa õiguslase koostöö võrgustik	52
Europol	52
OLAF	54
Frontex	55
Euroopa õiguslase koolituse võrgustik	55
CEPOL	56
4 ARENGUD	58
Nõukogu otsuse 2009/426/JSK rakendamine	58
Sisejulgeoleku strateegia (COSI; peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorum)	59
Eurojusti tuleviku töörühm	61
Koostöö justiits- ja siseküsimustes	62

5 Nõukogu järelduste alusel võetud meetmed	64
Lisa	76
1. joonis: Kriminaalasjade arv 2002–2010	76
2. joonis: Kriminaalasjade üldine liigitus.....	77
3. joonis: Prioriteetsed kuriteoliigid Eurojusti kriminaalasjades	78
4. joonis: Prioriteetsed kuriteoliigid ja muud kuriteoliigid Eurojusti kriminaalasjades	79
5. joonis: Taotlejariigid Eurojusti kriminaalasjades	80
6. joonis: Taotlusi saanud riigid Eurojusti kriminaalasjades	81
7. joonis: Koordineerimisnõupidamiste üldarv	82
8. joonis: Koordineerimisnõupidamisi taotlenud riigid	83
9. joonis: Koordineerimisnõupidamistele kutsutud riigid.....	84

Märkus Eurojusti otsuse kohta

Eurojusti otsus – käesolevas aruandes nimetatakse Eurojusti otsuseks nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsust, millega moodustatakse Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu, nagu seda on viimati muudetud nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsusega 2009/426/JSK, millega tugevdatakse Eurojusti.

Nõukogu peasekretariaadi koostatud Eurojusti otsuse konsolideeritud versioon, mis ei ole õiguslikult siduv, on kättesaadav meie veebilehel www.eurojust.europa.eu.

Kasutatavad lühendid

AT	Analüüsitöimik
CEPOL	Euroopa Politseikolledž
CMS	Kriminaalasjade haldamise süsteem
COSI	Sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alaline komitee
EJN	Euroopa õiguslase koostöö võrgustik
EJTN	Euroopa õiguslase koolituse võrgustik
ELTL	Euroopa Liidu toimimise leping
EPPO	Euroopa Prokuratuur
ERKS	Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem
EVM	Euroopa vahistamismäärus
Frontex	Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur
IK	Inimkaubandus
JK	Jooksev koordineerimine
MTR	Uue Eurojusti otsuse liikmesriikides rakendamise mitteametlik töörühm
OCTA	Organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang
OLAF	Euroopa Pettustevastane Amet
OSÜ	Organisatsiooni struktuuri ülevaatus
ROCTA	Venemaa organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang
TE-SAT	Terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne
VÕA	Vastastikune õigusabi
ÜUR	Ühine uurimisrühm

Eessõna

Eurojusti üheksas aastaaruanne annab ülevaate tegevusest 2010. aastal. Lissaboni lepingus on meie ülesandena nimetatud võitlust kahte või enamast Euroopa Liidu liikmesriiki puudutavate raskete kuritegude vastu. Käesolev aruanne annab ülevaate vastava operatiivtöö põhiaspektidest.

Liikmesriikidelt Eurojustile abi saamiseks edastatud kriminaalasjade arv on kasvanud nagu varasematelgi aastatel. Esmakordselt on meie kriminaalasjade haldamise süsteemi kantud üle 1400 asja. Samuti on Eurojust korraldanud umbes 140 koordineerimisnõupidamist, kus uurijad ja õigusametnikud arutasid piiriülese kuritegevuse kriminaalasjade käiku ning lahendasid operatiivküsimusi. Seegi arv oli suurem kui eelmisel aastal. Oluline on see, et üle 90 protsendi neist nõupidamistest puudutas ELi kodanikele eriti ohtlikuks tunnistatud kuritegusid. Need kuriteod on terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korrupsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

Ka Eurojust ei ole siiski ülemaailmse finantskriisi survest puutumata jäänud. Liikmesriikide rahalised piirangud on kaasa toonud olukorra, kus kriminaalasjade arvu ja koordineerimise kasv on saavutatud hoolimata mõningate liikmesriikide esinduste teravast personalipuudusest.

Eurojust on korraldanud nõupidamisi seoses uue Eurojusti otsuse ellurakendamisega liikmesriikides (mis algab enne 4. juunit 2011), arvestades selle tähtsust operatiivtöös. Põhitegevust võivad vahetult mõjutada nõuded, et liikmesriigid jagaksid Eurojustiga teatavat kriminaalasjadega seotud infot ning et Eurojusti abi oleks liikmesriikide spetsialistidele kättesaadav ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas.

Eurojusti roll õiguskaitseasutuste võitluses piiriülese kuritegevusega on aasta jooksul tugevnenud ka muudes olulistest aspektides. Tõhusa vahendina selles võitluses on üha suuremat tunnustust pälvinud ühised uurimisrühmad. Eurojustile usaldati 2010. aastal taas ühiste uurimisrühmade hindamine ja neile komisjoni vahenditest toetuste eraldamine; lisaks määras Eurojust ametisse ühiste uurimisrühmade võrgustiku koordinaatori. Poliitilisel tasandil andis Eurojust kohtutasandi panuse sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalise komitee (mis moodustati vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 71) aruteludesse. Eurojust toetas ka peapro-

kurõride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumi töõd. Hõlbustamaks oma tegevuse parlamentaarset hindamist vastavalt jõustuvatele Lissaboni lepingu sätetele tegi Eurojust oma ülesannetega seoses aktiivset selgitustööd nii Euroopa Parlamendi kui ka riikide parlamentide tasandil.

Organisatsioonisiselt jätkas Eurojust pingutusi efektiivsuse suurendamiseks ning uuris, missugune mõju võiks olla Eurojusti kavandatavatel ettepanekutel Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuriga seotud regulatsiooni muutmiseks. Tõõtati välja organisatsiooni struktuuri läbivaatamise rakendusprogramm ning tehti edusamme läbirääkimistel uute ruumide saamiseks Haagis, et Eurojustil oleks lõpuks ometi võimalus töötada ühes hoones.

2010. aasta aruanne järgib mulluses aruandes tehtud ja üldise heakskiidu pälvinud vormilisi ja sisulisi muudatusi. Loodan, et aruanne annab kasuliku ülevaate Eurojusti tegevusest ja võitlusest piiriülese kuritegevuse vastu.

Aled Williams

ALED WILLIAMS

Eurojusti president

Märts 2011

Liikmesriikide liikmetest kolleegium, veebruar 2011

Istuvad, vasakult paremale: Mariana Lilova, BG; Juan Antonio García Jabaloy, ES; Donatella Frenco Dimech, MT; Lampros Patsavellas, EL; asepresident Michèle Coninx, BE; president Aled Williams, UK; asepresident Raivo Sepp, EE; Iлона Lévai, HU; Mariusz Skowroński, PL; Elena Dinu, RO; Ursula Koller, AT
Seisavad, vasakult paremale: Lukáš Starý, CZ; Hans-Holger Herrnfeld, DE; João Manuel Da Silva Miguel, PT; Francesco Lo Voi, IT; Ritva Sahavirta, FI; Laima Čekelienė, LT; Ladislav Hamran, SK; Carlos Zeyen, LU; Ola Laurell, SE; Arend Vast, NL; Robert Sheehan, IE; Jesper Hjørttenberg, DK; Malči Gabrijelčič, SL; Gérard Loubens, FR; Gunars Bundzis, LV; Katerina Loizou, CY

1 Ülevaade

Tegevus kriminaalasjades

Liikmesriigid taotlesid 2004. aastal abi 1424 uues kriminaalasjas, seega kasvas

Viviane Redingi visiit

Eurojustile saadetud kriminaalasjade arv neli protsenti (2009. aastal oli abitaotlusi 1372). Ligikaudu viiendik neist kriminaalasjadest hõlmas kolme või enam riiki. Kuivõrd EL on pannud rõhu oma kodanike jaoks eriti ohtlike kuritegude vastu võitlemisele, keskendus Eurojust 2010. aastal terrorismile, narkokaubandusele, inimkaubandusele, pettustele, korruptsioonile, küberkuritegevusele, rahapesule ning kuritegelike ühenduste muule majanduslikule tegevusele. Nende kuriteoliikidega oli tegemist 1015 Eurojustile saadetud kriminaalasjas, seega oli kasv 2009. aasta 974-ga võrreldes neli protsenti.

Eurojust pidas 2010. aastal 141 koordineerimisnõupidamist. Siingi jätkus tõusutendents ning 2009. aasta 131-ga võrreldes suurenes nõupidamiste arv aastaga seitse protsenti. Umbes kahel kolmandikul nõupidamistest osalesid kolme või enama riigi esindajad. Üle 90 protsenti

koordineerimisnõupidamistest puudutas mõnd eespool loetletud prioriteetset kuriteoliiki.

Täpsemad andmed Eurojusti tegevusest kriminaalasjades on toodud 2. peatükis.

Suhted ELi institutsioonidega

Eurojust jätkas koostööd selliste tegevus- ja strateegiliste partneritega nagu EJN, Europol, OLAF, Frontex, EJTN ja CEPOL. Üksikasjalikum teave on toodud 3. peatükis.

Eurojust arendas 2010. aastal oma suhteid ELi põhiinstitutsioonidega. Juunis külastas Eurojusti õigusküsimuste, põhiõiguste ja kodakondsuse volinik Viviane Reding, et arutada Eurojusti tööd ja organisatsiooni tulevikku. Korralisel kohtu-

UNODC-ga vastastikuse mõistmise memorandumi allkirjastamine

misel eesistujariikide kolmiku, Euroopa Komisjoni ja nõukogu peasekretariaadi esindajatega osales esmakordselt ka Euroopa Parlamendi esindaja. Eurojust

kutsus ELi institutsioone osalema ka uue Eurojusti otsuse liikmesriikides rakendamise mitteametliku töörühma (MTR) nõupidamistel.

Samuti osales Eurojust 2010. aastal Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 71 kohaselt moodustatud sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalise komitee (COSI) istungitel. COSI tegevuse kaudu soovib Eurojust edendada kohtute asjakohast osalemist sisejulgeoleku küsimuste lahendamisel.

Eurojust toetas Euroopa Liidu kriminaalõiguskooostöö parandamisele keskenduvate foorumite tööd. Neist üks oli kriminaalalajades tehtava koostöö töörühm (COPEN), kellele Eurojust andis ekspertarvamusi Euroopa uurimismääruse (EUM) ja muude õiguslike arengute kohta. Nõukogu eesistuja kutsel osales Eurojust CATSi (endine artikli 36 komitee) istungitel, et tagada valdkonna spetsialistide vaadete arvessevõtmine otsustusprotsessis. Eurojust osales ka üldküsimuste ja hindamise töörühma töös.

Suhted kolmandate riikide ja Euroopa Liidu väliste organisatsioonidega

Eurojust laiendas 2010. aastal oma ülemaailmse õiguslase koostöö haaret. 26. veebruaril 2010 allkirjastati Eurojusti ja ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastase võitluse büroo (UNODC) vastastikuse mõistmise memorandum. Eurojusti kolmandate riikide kontaktpunktide võrgustikku lisandusid Brasiilia, Cabo Verde, India ja Kasahstan. Eurojust toetas mitmeid algatusi Balkani piirkonnas, nende seas rahvusvaheliste õiguskaitse koordineerimisüksuste (ILECud) loomise ELi projekti ja Kagu-Euroopa politseikoostöö konventsiooni (PCC SEE) sekretariaati.

Jätkati tegevust operatiivkoostöö võimaluste avardamiseks. Prioriteetideks seati 2010. aastal taas koostöölepingud Venemaa Föderatsiooniga, Ukraina ja Liechtensteiniga. Moskvas toimus Euroopa Liidu ja Venemaa Föderatsiooni õiguslase koostöö praktiliste probleemide lahendamise töörühma esimene koh-

tumine. Taasalustati läbirääkimisi koostöölepingu sõlmimiseks Ukrainaga. Juunis teatas Eurojust nõukogule, et kavatseb avada ametlikud läbirääkimised koostöölepingu sõlmimiseks Liechtensteiniga.

Venemaa Föderatsiooni visiit

Koostöölepingute läbirääkimiste prioriteetide nimistusse lisati Türgi.

Vilja on kandnud varasem töö. Eurojusti ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi vaheline koostööleping jõustus 23. juunil 2010. Eurojust osales ka teabekogumissioonil Kosovos, et tutvuda sealse õigussüsteemiga ning luua kontakte Euroopa Liidu õigusriigi missiooniga Kosovos (EULEX).

Eurojusti kolmandaid riike hõlmavat tegevust kriminaalrajades ja kolmandatest riikidest Eurojusti lähetatud sideprokuröride rolli on kirjeldatud punktis 2.7.

Haldusküsimused

Eurojust koostas 2010. aastal esmakordselt mitmeaastase strateegiakava (MASK). 2012.–2014. aastat hõlmavas MASKis on määratletud neli strateegilist eesmärki: operatiivtöö parendamine, piiriülese kuritegevuse vastase õigusalase koostöö keskuseks saamine, suhete pa-

rendamine võtmepartneritega ja töömeetodite edasine tõhustamine.

Eurojusti eelarve oli 2010. aastal 30,2 miljonit eurot. Eelarve kulukohustuste assigneeringud täideti 98 protsendi ulatuses. Eelarve operatiivtöö osa suurenes (eelarvesiseste ülekannete tulemusena) 14 protsenti, eelkõige tulenevalt andmebaasi edasiarendamisest (ja tarnija muutmisest) ning täiendava riistvara soetamisest. Kokku töödeldi 2010. aastal umbes 6500 tehingut (kulukohustust ja makset). Eurojust ootab raamatupidamisaruande Euroopa Kontrollikoja kinnitust.

Juulis 2010 sai Eurojust võõrustajariigilt Hollandilt uute ruumide pakkumise. Võõrustajariik pakkus, et finantseerib ja ehitab Eurojusti uue hoone 2015. aasta lõpuks. Eurojust esitab 2011. aastal eelarvepädevale institutsioonile hindamiseks kulude-tulude analüüsi ja palub talt nõu.

Veebruaris 2009 alanud organisatsiooni struktuuri ülevaatust (OSÜ) jätkati kogu 2010. aasta jooksul. 2010. aasta tei-

ses pooles käivitus juhtimisstruktuuride, Eurojusti ja tema haldusosakonna tulemuslikkuse ja koostöö, koolituse ning organisatsioonikultuuri allprojekte hõlmav rakendusetapp.

Haagi linnapea Jozias van Aartseni visiit

Infotehnoloogia

Eurojust jätkas kriminaalasjade menetlemise süsteemi (CMS) kui operatiivtöö juhtimise infovahendi edasiarendamist. 2010. aastal võeti kasutusele CMSi uus, funktsionaalsete parendustega versioon. Lisaks moodustati rühm Eurojusti otsuse ellurakendamisel vajalike tehniliste muudatuste ettevalmistamiseks ja juhtimiseks. Muudatused hõlmavad jooksva koordineerimise (JK) süsteemi ning EJ27 projekti, millega seatakse sisse turvalised sidekanalid kõikide liikmesriikidega. Viimane toetab nii liikmesriikide Eurojusti siseriikliku koordineerimissüsteemi (ERKS) ühendust CMSiga kui ka artikliga 13 ettenähtud teabevahetuse kasvu.

Euroopa Komisjoni kaasrahastatav IV Euroopa organiseeritud kuritegevuse vastase ühenduse (EPOC) uurimisprojekt jõudis teabekogumisetapist analüüsietaapi ning selles tehti esimesed ettepanekud kohtutasandi infovahetuse standardi kohta. Paralleelselt arendati projekti raames edasi CMSi tuletissüsteemi, mida

saaks kasutada liikmesriikide andmebaaside rahvusvahelise koostöö komponendina. Võimaliku lahenduse vabatahtlikud katsetajad on kolm partnerliikmesriiki: Bulgaaria, Itaalia ja Holland.

Avalikkuse ligipääs Eurojusti dokumentidele

2010. aastal laekus neli Eurojusti dokumentidele ligipääsu taotlust. Kolm neist puudutasid Eurojusti osalusel toimuvat uurimist või kohtu alla andmist ning üks personaliküsimust.

Personaliküsimuses esitatud taotlus jäeti osaliselt rahuldamata põhjendusega, et "täielik avalikustamine kahjustaks kohtumenetluse ja õigusnõustamise kaitset".

Üks taotlus oli seotud operatiivtööga kriminaalasjas ning kaks ülejäänut ülikooli teadusuuringutega, millega seoses taotleti ligipääsu Eurojusti otsuse artiklite 6 ja 7 kohastele Eurojusti soovitudele jurisdiktsioonikonfliktide osas ning kattuvate või

konfliktsete Euroopa vahistamismääruste (EVM) andmete. Osa infost väljastati. Keeldumiste põhjendusteks olid „kohtumenetluse ja õigusnõustamise kaitse ...“ ja et „avalikustamine kahjustaks avalike huvide kaitset ... isikute eraelu puutumatust ja isikupuutumatust ..., kohtumenetlust ja õigusnõustamist ...“ ning „Eurojusti otsustusprotsessi“.

Eurojusti administratsioon, veebruar 2011

Talituste ja teenistuste juhid, veebruar 2011

Vasakult paremale: Joannes Thuy, pressiametnik; Diana Alonso Blas, andmekaitseametnik; Carla Garcia Bello, kolleegiumi sekretär; Mike Moulder, Eelarve-, finants- ja hanketalitus; Linda Scotts, Personalitalitus; Hans Jahreiss, haldusdirektor; Catherine Deboyser, Õigustalitus; Alinde Verhaag, Kriminaalajade haldamise talituse juhataja kohusetäitja; Jon Broughton, Infohalduse talitus; Jacques Vos, tugiteenused (Fotolt puudub: EJNi sekretär Fatima Adélia Pires Martins).

2 Operatiivtöö

2.1 Sissejuhatus

Käesolevas peatükis tehakse kokkuvõtte kriminaalasjade statistikast ning nõukogu järeldusi eelmise aasta aruande kohta arvesse võttes kirjeldatakse õigusalase koostöö takistusi, Eurojusti õigusalase koostöö vahendite kasutamist kriminaalasjades ning hinnanguid õigusaktidele.

Kõik viited õigusalase koostöö takistustele põhinevad Eurojusti kogemustel talle saadetud kriminaalasjadega, mitte üldistel käsitlustel.

Käesolevas peatükis vaadeldakse ka õigusalase koordineerimise ja koostöö seisukohalt prioriteetseid kuritegevusvaldkondi. Prioriteetidid on kehtestatud

lähtuvalt nõukogu järeldustest Eurojusti kaasabil koostatud organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi ohuhinnangute kohta. Kõnealused kuriteoliigid on terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

2.2 Kriminaalasjade statistika

Eurojust kandis 2010. aastal kriminaalasjade menetlemise süsteemi 1424 uut kriminaalasja, mille osas liikmesriigid talle abitaotlusi esitasid. Täpsem statistika kriminaalasjade arvu kasvu ja asjassepuutuvate riikide kohta on esitatud lisa joonistel 1, 5 ja 6.

Lisa joonistel 2, 3 ja 4 on ära toodud kriminaalasjade statistika nõukogu poolt Eurojustile seatud eesmärkide ja tegevusprioriteetide kaupa. Peaaegu 90 protsenti Eurojustile saadetud kriminaalasjadest hõlmas kuriteo- ja süüteoliike, mis kuuluvad ühtlasi ka Europoli toimimispädevusse (Eurojusti otsuse artikli 4 lõige 1). Ülejäänud kriminaalasjades esitasid liikmesriikide pädevad asutused artikli 4 lõike 2 alusel Eurojustile muude kuriteoliikidega seotud konkreetseid abitaotlusi. Koordineerimisnõupidamiste arv kasvas 2009. aastaga võrreldes 7 protsenti, 131-lt 141-le. Operatiivtööga seotud põhjustel toimusid 14 neist nõupidamistest väljaspool Eurojusti. 63 protsendil koordineerimisnõupidamistest osalesid kolme või enama riigi esindajad. 2010. aasta koordineerimisnõupidamistest 92 prot-

senti (141-st 130) olid seotud prioriteetsetesse valdkondadesse kuuluvate kuriteoliikidega. Ülejäänud nõupidamised olid seotud prioriteetsete kuriteoliikide hulka mitte kuuluvate raskete kuritegudega (nt tahtlik tapmine). Lisa joonised 7, 8 ja 9 sisaldavad 2010. aastal toimunud koordineerimise nõupidamiste üksikasjalikku statistikat.

2.3 Õiguslase koostöö takistused Eurojusti kriminaalajades

Eurojusti õiguslases koostöös enim viidatud õigusaktideks olid jätkuvalt vastastikust õigusabi kriminaalajades käsitlev Euroopa Nõukogu 20. aprilli 1959. aasta konventsioon (1959. aasta VÕA konventsioon), Euroopa Liidu liikmesriikide vastastikust abi kriminaalajades käsitlev 29. mai 2000. aasta konventsioon (2000. aasta VÕA konventsioon) ning 13. juuni 2002. aasta raamotsus Euroopa vahisutamismääruse kohta (EVM raamotsus).

Õiguslike probleemide ilmnemisel pakkus Eurojust nõustamist Euroopa ja siseriiklike õigusnormide vastastikuse toime ja õiguslike probleemide ületamisvõimaluste alal.

Eurojusti 2010. aasta töö kriminaalajades näitas, et Euroopa Liidu õiguslase koostöö praktilised ja õiguslikud probleemid on sageli omavahel seotud. Üks praktilisi takistusi on õiguslase koostöö taotluste kiireks täitmiseks vajalike ressursside nappus riikide tasandil. Seda kinnitasid nii viivitused kui ka taotlustes sisalduvad teabe madalast tõlkekvaliteedist või puudulikkust teabest tingitud raskused. Mõnedel juhtudel raskendas taotluste füüsilist täitmist nõuetekohase varustuse puudumine. Seda võis ette tulla kontrollsaadetiste jälgimise, videokonverentside ja side pealtkuulamise puhul.

Ressursiprobleemidega kaasnevad ka probleemid, mille põhjuseks võib pidada väljaõppe ja usalduse puudumist. Mõnel juhul nõudsid taotlusi täitvad asutused

mitmesugust põhjalikku lisainfot, muu hulgas uurimisalusega seotud varasemate kohtuotsuste, õiguskaitsevahendite ja nendega seotud otsuste, konkreetsete õigusnormide, isiku elustiili jms kohta. Sellised nõudmised põhjustasid olulisi viivitusi. Usalduse ja väljaõppe puudumine võib osaliselt olla ka õiguslase koostöö taotluste kiiret menetlemist takistavate, näiliselt tehniliste raskuste põhjuseks. Niisuguseid probleeme on täheldatud EVMide puhul.

Sageli õnnestus Eurojustil aidata tavapärase vastastikuse õigusabiga (VÕA) seotud viivitusi lühendada teabevahetusele kaasaitamise ja liikmesriikide ametiasutuste vahetu abistamisega, aidates seeläbi kodanikke kaitsta. Üks lihtne näide sellest on Eurojustile raske seksuaalkurjategija kohtuprotsessi ajal laekunud kiireloomuline taotlus. Eurojust suutis 48 tunni jooksul korraldada ühe liikmesriigi kohtule teise liikmesriigi kohtutoimikutel põhineva täieliku ülevaate kohtualuse ohtlikkusest, sealhulgas süü-

teo seadusandliku käsitluse muutuste analüüsi.

Õiguslase koostöö taotluste täitmisel esines ka tehnilisemat laadi probleeme, mis tulenesid mõistete erinevast kasutamisest praktikas. Näiteks võis tekkida probleeme „külmutamise“, „arestimise“ ja „konfiskeerimise“ taotluste täitmisel. Eurojust etendas siin võtmerolli asjassepuutuvate ametiasutuste vajaduste selgitaja ja praktiliste lahenduste soovitajana.

Raskused arestimismääruste täitmisel osutavad veel ühele õiguslike probleemidega valdkonnale. Riikide ametiasutused on vahel tõrkunud Euroopa tasandi koostööks ettenähtud vahendeid kasutamast. Mõnikord on selle põhjuseks asjaolu, et esmapilgul ei näi need vahendid vastavat praktilistele vajadustele. Vähe kasutatakse näiteks 22. juuli 2003. aasta raamotsuses 2003/577/JSK vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta Euroopa Liidus (vara või tõendite arestimise otsuste raamotsus) sisalduvat vormi, isegi kui

Presidendi visiit Interpoli, september 2010

see õigusakt on siseriiklikku õigusse üle võetud. Arestimisotsuseid vaadeldakse põhjalikumalt punktis 2.4.

Eurojusti töö käigus ilmnenud teine sarnaslaadne õiguslik takistus on Euroopa õigusaktide rakendamata jätmine või ebapiisav

rakendamine. Näiteks on kohtuorganitel vahel probleeme ühiste uurimisrühmade (ÜÜR) loomisega, kuna mõnes liikmesriigis ei ole ELi õigusaktid piisaval määral siseriiklikku õigusse üle võetud.

Õiguslikud takistused võivad vahel tuleneda ka erinevustest tõendite lubatavuse reeglites. Näiteid erinevustest võib leida side pealtkuulamist, tunnistajate küsitlimest, võimaldatavat tunnistajakaitset ja õiglase kohtupidamise nõudeid käsitlevates õigusaktides. Praktilisi probleeme on põhjustanud erinevused tunnistajatelt ütluste võtmise protseduurireeglites. Näiteks ühes liikmesriigis kaitset eelnevalt teavitamata võetud ütlused ei pruugi olla teises liikmesriigis tõendina lubatavad.

Probleeme tekitavad ka protseduurilised erinevused. Näiteks õiguslase koostöö taotluse edastamiseks on erinevaid võimalusi. Edastamine võib toimuda otse õiguskaitseorganite vahel, Interpoli, Schengeni infosüsteemi (SIS), Eurojusti

ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku (EJN) kaudu. Sellises olukorras ei pruugi valdkonna töötajatele selge olla, missugust kanalit kasutada.

Tuleb ette ka erinevusi kuritegude ja uurimistoimingute määratlustes. Üks näide sellest on toodud punktis 2.5 pealkirja *Rahapesu* all.

Paljusid eespool nimetatud üldisi probleeme saaks leevendada, kui juba varases etapis tuginetaks Eurojusti töötajate kogemustele ning antaks Eurojustile kriminaalasjast täpne ülevaade. Sageli palutakse Eurojusti appi konkreetset probleemi lahendada, kuid ei avaldata talle kriminaalasja muid aspekte, mille osas ta võiks samuti lisandväärtust pakku da. Selles osas võib abiks olla Eurojusti otsuse teatamisnõuete täielik ellurakendamine.

Lühidalt öeldes peetakse piiriülest uurimist ja kohtu alla andmist keerukaks ja ressursimahukaks. Oluline on riikide

õiguskaitseorganitele selgemini teadvustada rahvusvahelise õiguslase koostöö üldist tähtsust ja eelkõige Eurojusti rolli. Üldreegel on, et investeeritava uurimisressursiga kohtulike tulemuste saavutamiseks on oluline Eurojusti kaasamine varases etapis, st alates politseikoostöö algusest.

2.4 Eurojusti õiguslase koostöö vahendite kasutamine

Koordineerimisnõupidamised

Koordineerimisnõupidamised on liikmesriikide kohtunikele, prokuröridele ja uurijatele piiriülestes kriminaalasjades jätkuvalt väga vajalikud. Nõupidamised soodustavad vahetut teabevahetust omavahel seotud uurimiste osas ning operatiivmeetmete koordineerimist. Neil nõupidamistel saavad riikide pädevad ametiasutused ja Eurojusti liikmesriikide liikmed ning Europoli, Pettustevastase Ameti

Koordineerimisnõupidamine – 14 liikmesriiki, 3 sideprokuröri ja Europol

(OLAF) ja teiste asjaomaste ELi partnerite esindajad kokku leppida ühisstrateegias ning kavandada ja koordineerida üheaegseid uurimisi ja toiminguid, nt vahistamisi, läbiotsimisi, vara konfiskeerimist.

Koordineerimisnõupidamiste tulemuseks on „infosümmeetria”, kuivõrd nõupidamised võimaldavad osalevatel riikidel tutvustada, mis infot on vaja vahetada ja misugune formaat kõigile partneritele sobib. Ühtlasi saab kindlaks määrata sobivad

kanalid ja infoedastuse ajad. Lisaks saavad asjaga seotud asutused kohtuda ja tõhusaid töösuhteid luua.

Koordineerimisnõupidamiste paremaks ärakasutamiseks on kaks lihtsat võimalust. Esiteks tagada koordineerimisnõupidamistel kokkulepitu õigeaegne täitmine kõikide poolte poolt. Teine võimalus koordineerimisnõupidamistele väärtust lisada on vahetada infot ja arutada õiguslikke takistusi enne nõupidamiste toimumist. Sel juhul saab nõupidamistel pöörata põhitähelepanu õiguslase koostöö taotluste täitmiseks vajalikele konkreetsetele tegevustele (nt kontrollsaadetised, üheaegsed läbiotsimised jne).

Eurojusti otsuse artiklid 6 ja 7

Eurojusti otsuse artiklitega 6 ja 7 on ette nähtud, et liikmesriikide liikmed ja kolleegium annavad riikide pädevatele asutustele kriminaalasjadega seotud soovitusi. Sellised soovitusid on väärtuslikud vahendid Euroopa Liitu kahjustava-

tes piiriülestes kriminaalasjades tehtava õigusosalase koostöö parandamiseks. Need kajastavad Eurojusti liikmesriikide liikmete ja riikide ametiasutuste vahelist pidevat dialoogi operatiivtöö küsimustes.

Vahel toimub see dialoog ametliku suhtluse vormis (nt otsused või liikmesriigi liikme ametlikud taotlused oma riigi õigusorganitele), enamikul juhtudel on aga tegemist mitteametliku suhtlusega. Ametlike taotluste kasutamise põhjuseks on sageli liikmesriikide erilised menetlustavad, näiteks vajadus jätta prokuratuuri otsustest ametlik kontrolljälg.

2010. aastal esitati artikli 6 alusel 29 ametlikku taotlust. Mitu taotlust esitati näiteks artikli 6 lõike 1 punkti a alapunkti i alusel (alustada konkreetsete asjaolude suhtes uurimist või kohtu alla andmist): Eurojustil õnnestus luua lisandväärtust, ärgitades ühe liikmesriigi pädevaid asutusi kaaluma uurimist ja kohtu alla andmist kriminaalasjades, mis olid alguse saanud hoopis teises liikmesriigis. Näiteks

Portugali esindus palus oma riigi ametiasutustel tutvuda Belgiast alguse saanud küberkuritegevuse ja rahapesu juurdlusega, millesse lõpuks kaasati kaheksa liikmesriiki ja kaks kolmandat riiki. Teisel juhul andis Eurojust tegutsemisvajadusest märku mitmele sama jurisdiktsiooni alla kuuluvale prokuratuurile. Seitset liikmesriiki ja kahte kolmandat riiki hõlmas Austria investeerimiskelmuse uurimisel paluti kuue Itaalia linna õigusorganitel välja selgitada kelmu ohvrid ning teatada menetlust ametlike kaebuste vastuvõtmise ja pangaandmete esitamiseks.

Näiteid võib tuua ka seoses artikli 6 lõike 1 punkti a alapunktiga ii (pädevate asutuste nõustumine, et üks neist võib olla paremas olukorras konkreetsete asjaolude suhtes uurimise või kohtu alla andmise alustamisel): Portugali ja Hispaania ametiasutustel paluti nõustuda sellega, et Portugali ametiasutused on Portugali kodanike toime pandud inimröövi, tapmiskatse, süütamise ja dokumentide võltsimise kriminaalaja uuri-

miseks ja järgnevaks kohtu alla andmiseks paremas olukorras. Teisel juhul vahendas Eurojust Hispaania, Hollandi ja Ühendkuningriigi ametiasutuste kokkulepet selle kohta, kes neist oleks paremas olukorras narkokaubanduse kriminaal-asjas kohtupidamiseks. Liikmesriikide pädevad asutused järgisid kõikidel juhtudel Eurojusti soovitusi.

Liikmesriikide esindused esitasid taotlusi ka artikli 6 lõike 1 punkti a alapunkti iii alusel (koordineerimine asjaomaste liikmesriikide pädevate asutuste vahel): ühe side pealtkuulamise juhtumi puhul kindlustas Eurojust taotleva liikmesriigiga koordineerimise tagamiseks hädavajaliku Hispaania siseriikliku määruse täitmise.

Liikmesriikide esindused esitasid taotlusi ka artikli 6 lõike 1 punkti a alapunkti v alusel (mis tahes teabe esitamine, mis on liikmesriigi liikmele vajalik Eurojusti ülesannete täitmiseks): sageli saab Eurojust kiiresti ja tõhusalt infot anda ning lihtsusest hoolimata on see piiriülese kuri-

tegevuse nõuetekohase uurimise seisukohalt oluline. Eurojust tegi selle sätte alusel kiiresti kindlaks vastutava prokuröri või kohtu, tänu millele saavutati tulemus: kuna õiguskaitseorganitega võeti ühendust ja asuti viivitamata tegutsema, õnnestus telefonide pealtkuulamise ja läbiotsimistega tõendeid koguda.

Eurojusti kolleegium esitas 2010. aastal ühe Eurojusti otsuse artikli 7 kohase ametliku taotluse. Artiklis 7 on sätestatud Eurojusti tegutsemine kolleegiumina. Vastavalt artikli 7 lõike 1 punktile b saab kolleegium tagada, et pädevad asutused kogu Euroopa Liidus teaksid neid mõjutada võivatest uurimistest ja kohtu alla andmistest. Seda artikli 7 lõike 1 punktist b tulenevat volitust kasutas kolleegium 2010. aastal ühel korral. Belgia ametiasutused uurisid Belgias alates 1990. aastatest aset leidnud tapmiste ja seksuaalkuritegude seeriat, mille arvatavalt pani toime üks kooliõpetaja. Kahtlusalune, kes oli vahi alla võetud noore mehe ja naise tapmi-

se eest, tunnistas üles ühe neiu tapmise mõni aasta varem. Paistis olevat võimalik, et sama kahtlusalune on vastutav noorte naiste kadunuksjäämise eest mitmes eri jurisdiktsioonis.

Antud juhtumiga seoses otsustas kolleegium tegutseda artikli 7 lõike 1 punkti b kohaselt, tagamaks „et asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused teavitavad üksteist uurimisest ja kohtu alla andmisest, millest teda on teavitatud ja millel on tagajärgi liidu tasandil või mis võivad mõjutada neid liikmesriike, kes ei ole otseselt seotud“. Vastuseks uurisid Belgia ametiasutused võimalust luua seksuaalse ärakasutamise seotud kadunud isikute andmebaas.

2000. aasta vastastikuse õigusabi konventsioon ja probleemid tõenditega

Liikmesriikide Eurojusti esindused andsid 2000. aasta VÕA konventsiooni kasutamise kohta positiivset tagasisidet. Seda

peetakse heaks ja kindlaks õigusalasest koostöö raamistikuks ning üldiselt selle kohaldamisel suuri juriidilisi probleeme ei täheldatud. Teatav probleem siiski eksisteerib ning see on seotud õigusaktide paljususega. Õigusala töötajatel on valida 2000. aasta VÕA konventsiooni, 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni (Schengeni õigustik) vastavate artiklite ning 1959. aasta VÕA konventsiooni ja selle protokollide vahel. 2000. aasta VÕA konventsiooni kasutamise puhul võib ebakindlust põhjustada ka selles sisalduv määratlus, et tegemist on 1959. aasta VÕA konventsiooni täiendusega.

Pealegi ei ole kõik liikmesriigid 2000. aasta VÕA konventsiooni ratifitseerinud või täies ulatuses ellu rakendanud, mis võib kaasa tuua näiteks ÜÜRide moodustamise või videokonverentsi vahendite puudumisega seotud probleeme. Eurojust töötas neile probleemidele praktiliste lahenduste leidmise nimel. Üks korduvaid teemasid oli probleem taotlejariigis

tõenditele kehtivate nõuete ja taotluse saanud riigi menetlustoimingute ühitamisega, ilma et see mõjutaks 2000. aasta VÕA konventsiooni artikli 4 sätteid, mille kohaselt taotluse saanud riik peab järgima taotluse esitanud riigi poolt selgesõnaliselt näidatud menetlusi ja formaalsusi. Näiteks võivad ranged tõendite kaitsele avaldamise nõuded takistada konfidentsiaalsete VÕA taotluste täitmist. Ka pädevuste ja volituste erinevused riikide süsteemides (st politsei, kohtu-uurijate ja prokuröride erinevad rollid) ei võimaldanud liikmesriikide õigusala töötajatel kindlalt teada, keda teise poole esindajana kaasata.

Eurojustil oli tõendite kogumisel oluline roll õigusnormide ja siseriiklikust õigusest tulenevate nõuete selgitaja, pädevate asutuste vahelise teabevahetuse soodustaja, taotluste korrigeerija ning lisainfo andjana. Kiireloomulistel juhtudel aitas Eurojusti sekkumine riikide ametiasutustel ühendusse astuda ilma ametlikku õigusabitaotlust esitamata.

Eurojusti abi paluti ka seetõttu, et kriminaalasjades harilikult taotletavad andmed olid liikmesriikides erineval määral tsentraliseeritud. Selle näiteks on pangaandmete hankimine. Mõnes liikmesriigis (nt Prantsusmaa, Itaalia, Saksamaa, Portugal, Rumeenia) on loodud pangaandmete taotluste täitmist hõlbustav tsentraliseeritud pangakontode andmebaas. Teistel selline tsentraliseeritud süsteem puudub ning konto andmete kindlakstegemiseks võib tarvis olla ajakulukaid päringuid. Samasuguseid probleeme esineb kinnisvara andmetega, kui puudub tsentraliseeritud kinnistusraamat.

Tõendite hankimisega võrreldes esimestõendite lubatavusega seotud probleeme harva. Eurojustil oli selles positiivses tulemuses oma osa. Eelkõige aidati tõendite lubatavust tagada *ex ante*, asjassepuutuvate juriidiliste nõuete täpsustamise ning praktiliste lahenduste leidmisele kaasaaitamisega.

2000. aasta VÕA konventsioonis ilmes siiski ka probleemseid aspekte.

Varastatud esemete tagastamist käsitlev artikli 8 lõige 1 võib koostoimes Schengeni infosüsteemi (SIS) märgetega probleeme tekitada. Näiteks võidakse SISi teha märges heauskselt omandatud varastatud auto kohta. Tuleks välja töötada SISi märgete kustutamise protseduur.

Teine operatiivtööga seotud probleem tuvastati 2000. aasta VÕA konventsiooni artikli 20 lõike 2 kohase side pealtkuulamise loa puhul. Seda sätet kohaldatakse juhtudel, kus ühe liikmesriigi ametivõimudel võib olla võimalus side pealtkuulamiseks teise liikmesriigi territooriumil, ilma et ta vajaks selleks teise liikmesriigi tehnilist abi.

Sellisel juhul nõuab 2000. aasta VÕA konventsiooni artikli 20 lõige 2, et pealtkuulav liikmesriik teist liikmesriiki enne pealtkuulamise alustamist teavitaks, juhul kui subjekti viibimine teavitatava liikmesriigi territooriumil on talle teada pealtkuulamiseks korralduse andmisel või kui ta saab subjekti teavitatava liikmesriigi ter-

Belgia prokuratuur sai Austrialt ja Saksamaalt EVMid Belgia kohtute poolt vahi alla võetud kahe Saksa kodaniku kohta. Austria ja Saksamaa prokuratuur olid paralleelselt väljastanud EVMid seoses marihuaana salakaubaveoga. EVMi käsitleva Belgia 19. detsembri 2003. aasta rakenduseseaduse artikli 29 lõikes 1 on sätestatud, et „kui mitu liikmesriiki on andnud välja Euroopa vahistamismäärused sama isiku kohta, teatab prokuratuur sellest föderaalprokuratuurile ning edastab küsimuse nõuandekolleegiumile, kes otsustab, missugune Euroopa vahistamismäärus täita“. Föderaalprokuratuur taotles küsimuse lahendamiseks abi Eurojustilt, arvestades eelkõige kohutu määratud ajalisi piiranguid. Eurojustis arutas Belgia esindus küsimust Austria ja Saksamaa kolleegidega. Kokkulepe saavutati 72 tunniga ning kurjategijate kodakondsust ja süütegude konkreetseid asjaolusid arvestades otsustati täitmisel eelistada Saksamaa EVMi. Eurojust edastas soovitusi föderaalprokuratuurile. Kohus järgis soovi-

tust ning 2010. aasta mais anti mõlemad kahtlusalused Saksamaale välja.

Teisel juhul palus Hispaania kohus Eurojusti arvamust nii Eestis kui Itaalias tagaotsitava Eesti kodaniku väljaandmise kohta. Eurojusti Hispaania esindus pidas kolleegidega nõu ning esitas arvamuse, et Hispaania siseriiklikku õigust ja EVMi raamotsuse artikli 16 lõiget 2 arvestades tuleks süüdistatav välja anda Eestile. Arvesse võeti muu hulgas järgmisi asjaolusid: Eesti väljaandmistaotluse aluseks olid raskemad kuriteod (tahtlik tapmine ja relvastatud rööv) kui Itaalia väljaandmistaotluses (relvastatud rööv, kuritegelikku ühendusse kuulumine ja relvade ebaseaduslik omamine); Eesti EVM oli välja antud Itaalia EVMist varem (vastavalt 2006. ja 2007. aastal); ehkki mõlema EVMi eesmärk oli kohtu alla andmine, oli Eestis menetluse uurimistapp lõpule viidud 2006. aastal, Itaalias aga 2007. aastal; ning teod, millega seoses EVM välja anti, pandi Eestis toime 2001. ja Itaalias 2004. aastal.

ritooriumil viibimisest teada pärast seda. Side pealtkuulamine tähendab aga ena-

masti automaatsalvestusi, mida pädev asutus hiljem analüüsib. 2000. aasta

VÕA konventsiooni artikli 20 lõige 4 (mis lubab teavitatud liikmesriigil teate heaks kiita, tagasi lükata või sellele muul viisil reageerida) ei hõlma aga olukorda, kus salvestamine toimub automaatselt ning analüüsitakse hiljem.

Sellega seoses tõstatas Eurojust rea küsimusi, näiteks selle kohta, kas teist liikmesriiki on vaja teavitada juba toimunud piiriülesest pealtkuulamisest ning kas sellist pealtkuulamist saab tagasiulatuvalt heaks kiita. Vastuseid saadi 20 liikmesriigilt. Tulemustest ilmnes, et liikmesriikide sellealased arvamused, õigusaktid ja tavad erinevad olulisel määral ning antud küsimust võib olla vaja ELi tasandil täpsustada. Kuna 2000. aasta VÕA konventsiooni artikkel 20 ei vasta enam üldlevinud automaatse pealtkuulamise ja hilisema analüüsi praktikale, võib tekkida probleeme pealtkuulamisega kogutud tõendite lubatavusega. Võiks kaaluda kaht võimalikku lahendust: 1) ühe liikmesriigi antud luba on piisav alus teises liikmesriigis toimuvaks pealtkuulami-

seks, juhul kui tehnilist abi ei vajata; või 2) vastupidi, pealtkuulav liikmesriik peab pealtkuulamise kogutu kasutamiseks luba küsima, kui pealtkuulamine toimus teise liikmesriigi territooriumil ja tehnilist abi ei vajatud.

Euroopa vahistamismäärused

2010. aastal registreeriti Eurojustis kokku 280 EVMide täitmise seotud asja, mis moodustas kriminaalasjade koguarvust ligi 20 protsenti.

Mitme EVMiga seotud asjad (EVMi raamotsuse artikli 16 lõige 2)

Vastavalt EVMi raamotsuse artikli 16 lõikele 2 võib täitev õigusasutus küsida Eurojustilt nõu, et otsustada, missugune kahe või enama liikmesriigi poolt sama isiku kohta väljaantud EVMidest täita. 2010. aastal registreeris Eurojust mitu EVMide konflikti ja andis nõu. Samuti täitis Eurojust olulist praktilist rolli EVMide täitmise hõlbustajana, aidates asjasse-

puutuvate õigusasutuste vahel kiiresti infot vahetada.

Tähtaegade rikkumise juhtumid (EVMi raamotsuse artikli 17 lõige 7)

Kui liikmesriik ei suuda erandlikel asjaoludel täita EVMi raamotsuse artiklis 17 sätestatud tähtaegu, peab ta sellest Eurojustile teatama ja esitama viivituse põhjused. 2010. aastal teatati Eurojustile tähtaegade ületamisest 85 korral. Eurojust registreeris neist juhtumitest kolm, mille puhul oli asjaomaste liikmesriikide esindustelt vaja täiendavat tegutsemist, ülejäänud aga edasitati infoks. Teatamispõhimõtetes võib olla ebakõlasid, kuna 85 rikkumisest 70 puhul oli teatajaks Iirimaa. Ülejäänud juhtumitest teatasid Eurojustile kaheksa liikmesriiki (Tšehhi Vabariik, Rootsi, Malta, Läti, Prantsusmaa, Hispaania, Belgia ja Slovaki Vabariik), mis tähendab, et 18 liikmesriigis tähtaegade rikkumisi ei esinenud või nad ei teatanud neist Eurojustile.

Peamisteks EVMide täitmise viivitamise põhjusteks olid lisainfo taotlused (nt faktide õigusliku klassifikatsiooni täpsustamine või puuduvate originaaldokumentide küsimine) ning apellatsioonimenetlusega seotud aspektid.

Euroopa vahistamismääruse praktilise rakendamise probleemid

EVMi menetlused sujuvad üldjuhul hästi ning olukord on paranenud koos riikide pädevate asutuste kogemuste kasvuga. Eurojusti töös ilmneb siiski jätkuvalt palju praktilisi probleeme. Neid esines eelkõige järgmistes valdkondades:

- Andmete puudumine või ebaselgus: mitmel juhul oli süütegude kirjeldus ebapiisav või ebaselge, oli raskusi originaaldokumentide hankimisega, karistuse ja süüteo seos oli ebakindel, puudus arusaam spetsiifilistest õiguslikest nõuetest või ei olnud esitatud teavet selle kohta, kui kaua tagaotsitav isik oli juba vahi all olnud.

- Lisainfotaotlused: mõnikord oli EVMide täitmisest keeldumine seotud esmapilgul mittevajaliku lisainfo taotlustega. Mõnel juhul võis seda tõlgendada kui taotluse esitanud riigi usaldamatust määruse andnud asutuse otsuse suhtes või seisukohtade erinevust põhiõiguste harta artikli 49 lõike 3 kohase proportsionaalsuspõhimõtte rakendamise osas. Vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamisega on endiselt raskusi.
- Tõlkeprobleemid: viletsa kvaliteediga ja ebatäpsed EVMide tõlked põhjustasid üldisi probleeme EVMidest arusaamisel. Mõnel juhul õnnestus Eurojustil tänu oma töötajate kogemustele ja keelteoskusele need praktilised probleemid ületada. Sõnade „süüdistatav“ või „kahtlusalune“ kasutamisel võib olla EVMi täitmise seisukohalt kaugeleulatuv mõju.
- Tagaseljaotsused: eriline probleem tekkis seoses süüdimõistvate tagaseljaotsustega. Sellistel juhtudel tekitas väljandmise korral kohtuasja uue läbivaatamise lubadus küsimuse, kas konkreetne EVM on välja antud kohtu alla andmiseks või karistuse täitmiseks. Selle küsimuse praktiline tähtsus tulenes asjaolust, et EVM peab sisaldama erinevaid andmeid olenevalt sellest, kas see on välja antud kohtu alla andmiseks või karistuse täitmiseks. Olukord võib paraneda, kui liikmesriigid rakendavad ellu 26. veebruaril 2009. aasta raamotsuse 2009/299/JSK, millega muu hulgas muudetakse EVMi raamotsust uue tagaselja kohtumõistmist käsitleva sätte lisamisega.
- Erinevused õigussüsteemides: probleemid üldise õiguse ja tsiviilõiguse süsteemi vahel püsivad. Neil juhtudel täitis Eurojust olulist rolli riikide ametiasutuste abistaja, vastastikuse mõistmise edendaja ning praktiliste lahenduste pakkujana. Seni lahendamata probleemidest võib aidata üle saada Euroopa Liidu Kohtu jurisprudentsi ning eelkõige *Pupino* kohtuasjas C-105/03 väljendatud põhimõtte omaksvõtt, mille kohaselt siseriiklikke õigusakte tuleb tõlgendada raamotsuste eesmärges silmas pidades.
- Proportsionaalsus: EVMi väljaandmist võidakse pidada ebaproportsionaalseks erinevatel põhjustel, nagu näiteks süüte suhteline kergus, eeldatav karistus süüdimõistmise korral, EVMi menetluse ajal eeldatavalt vahi all viibitav aeg ning EVMi menetlemise kulukus. Igaüks neist põhjustest võib põhjustada tõrkust taotluse täitmisel.
- Erikohustuse reegel: jätkuvalt põhjustasid teatavaid praktilisi probleeme liikmesriikidevahelised erinevused EVMi raamotsuse artikli 27 kohaldamisel, mis käsitleb muude, enne väljaandmist toime pandud süütegude eest kohtu alla andmist.
- Kohtupidamiseks välja antud kodanike karistuse kandmiseks tagasisaatmine: selle valdkonna probleemid põhjustasid mõningates menetlustes viivitusi. Seda

liiki EVMisid saaks hõlpsamini täita, kui väljaandvad ametiasutused EVMi vormis algusest peale selgelt märgiksid, kas nad kindlaksmääratud tingimuste täitmise korral nõustuvad tagaotsitava isiku tagasisaatmisega riiki, kellelt täitmist taotletakse.

- Kahtlusaluse üleandmise praktiline korraldus: mitmel juhul ei järgitud kokkulepitud üleandmistähtaega ning see tõi kaasa praktilisi probleeme.

Juhtudel, kus üleandmise lõplikuks otsustamiseks oli hädavajalik kiiresti infot hankida, täitis Eurojust võtmerolli riikide asjaomaste ametiasutuste vahelise teabevahetuse kiirendamisel ning täitvate õigusasutuste nõudmiste väljaselgitamisel. Samuti osutas Eurojust abi EVMide väljaandmiseks ettevalmistamisel. Lisaks julgustas Eurojust õigusala töötajaid aktiivselt kasutama olemasolevaid EVMi abivahendeid, nagu EVMide väljaandmise Euroopa käsiraamatut ning EJNi veebilehel olevat EVMi atlast.

Arestimisotsused

Ehkki liikmesriigid pidid vara ja tõendite arestimise otsuseid käsitleva raamotsuse ellu rakendama 2. augustiks 2005, on selle õigusakti kohaldamisega endiselt väga vähe kogemusi. Eurojusti töö kriminaalajades näitab, et selle praktilisel rakendamisel on tekkinud mitmesuguseid raskusi.

Leitakse, et raamotsuses sisalduv vara ja tõendite arestimise otsuste vorm on liiga keerukas ning selles nõutakse andmeid, mis ei pruugi vormi täitmise ajal kättesaadavad olla. Lisaks tuleb määratlemata vara osas esitada esmalt vara kindlakstegemiseks õigusabitaotlus ning alles seejärel teha arestimisotsus. Ka ei kasutata seda õigusakti praktikas läbiotsimiste puhul, kuna õigusala töötajad peavad mugavamaks 1959. aasta VÕA konventsiooni või 2000. aasta VÕA konventsiooni kohast harilikku õigusabitaotlust.

Vara ja tõendite arestimise otsuste raamotsuse kohaste arestimisotsuste täitmi-

sel on probleemiks nii keerukad vorminõuded ja nende lahknevad tõlgendused, standardvormi kasutamise kohustuslikuse ebaselgus kui ka õigussüsteemide ja menetluste sisulised erinevused.

Neile raskustele võivad veel lisanduda ka tõlkenõuded. Ühel juhul näiteks ei kasutatud otsuse tõlkeversioonis originaalvormi ning täitev ametiasutus ei saanud aru, et tegemist on kiiret tegutsemist nõudva arestimisotsusega. Tagajärjeks oli otsuse tühistamine, kuna vara asukohta ei olnud enam võimalik kindlaks teha.

Mitmel juhul on Eurojust etendanud võtmerolli praktiliste lahenduste soovitaja ning asjaomaste ametiasutuste ühisarusaamade ja koostöö edendajana. Praktilisi soovitusi võib palju anda. Vara ja tõendite arestimise otsuseid käsitleva raamotsuse ulatuslikum rakendamine liikmesriikides võimaldaks seda õigusakti ehk tõhusamalt kasutada. Arestimisotsuste kasutamist võiks hõlbustada üksikasjaliku „atlaste” koostamine sarnaselt EVMide puhul

juba olemasolevaga. Samuti võiks arestimisotsuste kasutamisel praktilist abi olla eri liikmesriikides nende täitmiseks kehtivate konkreetsete tingimuste loetelust.

Konfiskeerimine ja vara tagasinõudmine

Kuritegelikul teel saadud tulu konfiskeerimine ja tagasinõudmine on kaks võimsat raske piiriülese kuritegevuse vastase võitluse tööriista. Ebaseadusliku rikuse varjamiseks peidavad kuritegelikud ühendused raha sageli välismaistele pangakontodele või soetavad tulude eest raskesti jälitavat vara. Seepärast on tõhusateks hoiatusvahendiks raskete kuritegudega saadu arestimine ja konfiskeerimine.

Piiriülese organiseeritud kuritegevusega omandatud vara uurimisel, tuvastamisel, jälitamisel ja tagasinõudmisel on aga tänaseni oluliseks takistuseks liikmesriikide sisuliste ja menetlusnormide erinevused. Konfiskeerimisotsuste tunnusta-

misel ja täitmisel on levinud õiguslikeks takistusteks mõlemapoolse karistatavuse põhimõtte kohaldamine ning vara ebaseadusliku päritolu tõendamise kohustus.

Vara tagasinõudmise kord erineb liikmesriigiti oluliselt. Enamikus saab vara tagasi nõuda pärast kuriteos süüdimõistmist, mõnes liikmesriigis võimaldatakse aga tagasinõudeotsuseid ka tsiviilmenetluses, mis tähendab, et konfiskeerimise otsuse saab teha isikut kuriteos süüdi mõistmata. Euroopa Liidus on seetõttu probleeme tsiviilõigusliku arestimise ja konfiskeerimise piiriülese tunnustamisega. Terminoloogia ja õiguslike käsitluste erinevused raskendavad olukorda veelgi.

Konfiskeerimise ja vara tagasinõudmise küsimusi arutatakse Eurojustis liikmesriikide esinduste nõupidamistel ja riikide ametiasutuste koordineerimisnõupidamistel. Näiteks korraldasid kahe liikmesriigi esindused kohtumise, et arutada ühes jurisdiktsioonis süüdistatava isiku vara arestimist ohvri tulevase kahjunõu-

de tagamiseks. Eurojustil oli oluline roll vara arestimist ja konfiskeerimist käsitlevate ELi õigusaktide kohaldamise kindlustajana, et tagada ohvritele kahju hüvitamine.

2010. aastal on konfiskeeritud ja Eurojustis samal aastal registreeritud kriminaalasjade raames on kavas konfiskeerida arvestatavaid summasid. Allpool toodud tabel annab ülevaate mõningatest kriminaalasjadest, kus liikmesriigid on Eurojusti abiga raha ja vara tagasi saanud või nende tagasisaamise suhtes kokkuleppele jõudnud.

Eurojust saatis 2010. aastal liikmesriikidele küsimustiku, et uurida süüdimõistmiseta konfiskeerimist ja tsiviilõiguslikku tagasinõudmist. Laekunud 22 vastusest nähtus, et eelkõige põhiseaduslike piirangute tõttu on sellised meetmed ette nähtud vaid üksikute liikmesriikide õigusaktides. Näiteks Itaalia on pikaajaline organiseeritud kuritegevusega võitlemise kogemus, mis kajastub ka süüdimõistmi-

Liikmesriik	Eurojusti abiga konfiskeeritud/konfiskeeritav vara
Belgia	Hispaanias konfiskeeritakse kaks laeva (kahe erineva Eurojusti kriminaalasja raames)
Bulgaaria	Ühendkuningriigis konfiskeeritud 37 000 eurot sularahas ja kinnisvara
Tšehhi Vabariik	Austria ametiasutustel aidati konfiskeerida 700 000 Tšehhi krooni (28 650 eurot)
Saksamaa	Konfiskeeritud 100 miljonit eurot ulatusliku maksupettuse kriminaalasjas, mille raames toimusid 15 riigis üheaegsed läbiotsimised
Iirimaa	Konfiskeeritud suures koguses vara Hispaanias ja Iirimaaal
Hispaania	Viies eri kriminaalasjas konfiskeeritakse 112 miljonit, 17 miljonit, 1 miljon, 23 000 ja 9 miljonit eurot (kõik summad konfiskeeritakse pärast lõplikke kohtuotsuseid)
Itaalia	Hollandis eelkonfiskeeritud 400 000 eurot Arestitud 800 kg võltsitud kaupu 10 riigis Saksamaal konfiskeeritud luksuskäekell Belgias, Hispaanias, Itaalias ja Tšehhi Vabariigis konfiskeeritud 300 kg kokaiini Saksamaal konfiskeeritud 100 sõiduki registreerimisega seotud dokumendid Prantsusmaal, Hispaanias ja Ühendkuningriigis konfiskeeritud 700 kg hašišit, arvuti, mobiiltelefone ja dokumente Austrias konfiskeeritud server
Prantsusmaa	Itaalias konfiskeeritud kinnisvara, autosid, laev ja 1400 kg kokaiini
Austria	Tšehhi Vabariigis ulatusliku käibemaksupettuse kriminaalasja raames konfiskeeritud 140 000 eurot Belgias konfiskeeritakse ulatusliku käibemaksupettuse kriminaalasja raames 200 000 eurot
Soome	Hispaanias konfiskeeritakse rahapesu kriminaalasja raames 13 000 eurot Portugalis konfiskeeritakse 47 500 eurot
Rootsi	Rootsis konfiskeeritud 1 685 800 eurot ja ühes teises riigis laev
Ühendkuningriik	Ühe peamise kahtlusaluse kogu vara ja raha (sh maja, kiirpaat ja raha kokku üle 1 200 000 euro väärtuses) Mitmeid luksusautosid Hispaanias

seta konfiskeerimist käsitlevates õigusaktides.

Küsimustikus tunti ka huvi, kas liikmesriikide õigussüsteemides on ette nähtud süüdimõistmiseta konfiskeerimise või tsiviilõigusliku tagasinõudmise sarnaseid vahendeid. Ka paljudes liikmesriikides, kus süüdimõistmiseta konfiskeerimist või tsiviilõiguslikku tagasinõudmist ei ole ette nähtud, on siiski ellu rakendatud 24. veebruari 2005. aasta kuritegeliku tulu konfiskeerimise raamotsus 2005/212/JSK ning võimaldatakse laiendatud konfiskeerimist. Süsteem vara konfiskeerimiseks seonduva kriminaalmenetluse puudumisel on siiski olemas vaid vähestes liikmesriikides.

Põhimõtteliselt peaks kriminaalmenetluses nii arestimis- kui konfiskeerimisotsuse täitmiseks piisama õigusabitaotlusest. Menetlused ei ole siiski lihtsad; näiteks võivad õigusabitaotluste adressaadid liikmesriigiti erineda olenevalt menetlusest ning tapist ning arestitava või konfiskeeritava

vara asukohast. Ühel juhul tuleb õigusabitaotlused saata sellele esimese astme kohtule või prokuratuurile, kelle tööpiirkonnas vara asub; teisel juhul tuleb õigusabitaotlused saata rahvusvahelise koostöö eest vastutavatele keskasutustele; mõnikord aga justiitsministeeriumile.

Küsimustiku vastustest võib järeldada, et konfiskeerimisotsuseid on lihtsam täita neis liikmesriikides, kes on üle võtnud konfiskeerimisotsuste vastastikuse tunnustamise raamotsuse 2006/783/JSK sätteid.

Rohkem probleeme tekib süüdimõistmiseta konfiskeerimise või tsiviilõigusliku tagasinõudmise otsuste piiriülese täitmisega, kuna õigusmõisted ja nõuded on erinevad. Üks katse seda probleemi ületada on Luksemburgi 1. augusti 2007. aasta konfiskeerimisseadus, mis võimaldab tunnustada ja täita välisriikide konfiskeerimisotsuseid, mille aluseks on kuriteos süüdimõistmine või teatavatel tingimustel ka muu karistavat laadi kohtuot-

sus, millega on tuvastatud konfiskeerimisotsuse aluseks oleva kuriteo või kuritegude toimepanemine.

Kuritegelikul teel saadud vara kurjategitajalt äravõtmise püüdlustele on kaasa aidanud ka liikmesriikidevahelised konfiskeeritava vara realiseerimise ja jagamise kokkulepped. Eurojust aitas liikmesriikidel neid kokkuleppeid sõlmida. Näiteks kahes 2010. aastal Eurojustis registreeritud rahapesu kriminaalasjas oli tege- mist Hispaanias ja Portugalis täitmisele kuuluvate konfiskeerimisotsustega. Tänu Eurojusti sekkumisele nõustusid mõlema riigi ametiasutused tagasinõutud raha kolmandale liikmesriigile üle andma.

Kontrollsaadetised

Vastavalt 2000. aasta VÕA konventsiooni artikli 12 lõikele 1 kohustub iga liikmesriik tagama, et teise liikmesriigi taotlusel võimaldatakse tema territooriumil kontrollsaadetiste kasutamist selliste süütegude seotud kriminaalasjade uurimi-

sel, mis võivad olla väljaandmise aluseks. Kontrollsaadetised võivad kuuluda nii politseikoostöö kui ka õiguslase koostöö alla, kuna paljudes liikmesriikides on selliste operatsioonide läbiviimiseks nõutav kohtu luba. Kontrollsaadetistele on selgesõnaliselt viidatud ka Eurojusti otsuse artikli 9c lõike 1 punktis d, artikli 9d punktis a ja artikli 13 lõike 7 punktis b, mis rõhutab nimetatud toimingute õiguslase koostöö mõõdet.

2010. aastal edastasid liikmesriigid Eurojustile kriminaalasju, et soodustada nendega seotud kontrollsaadetiste õigeaegset ja tõhusat liikumist. Kontrollsaadetiste edu oleneb paljuski tõhusast koordineerimisest ja kiirest reageerimisest. Ühes suures narkokaubanduse kriminaalasjas aitas Eurojust korraldada kontrollsaadetise liikumist neljas liikmesriigis ning see tipnes 1400 kg kokaiini konfiskeerimisega.

Eurojust aitas ka selgitada kontrollsaadetiste menetlusega seotud õigusnorme,

mis võivad liikmesriigiti oluliselt erineda. Ühel juhul, kus koos kontrollsaadetisega kasutati variisikuid, tuli arvestada ka variisikutena tegutsevate ametnike julgeolekuga seotud eritingimusi. Eurojustil oli otsustav roll nende tingimuste väljaselgitamisel ning asjaga seotud liikmesriikide tegevuse juhendamisel. Samas kriminaalasjas aitas Eurojust taotlaval liikmesriigil ka kiiresti kindlaks teha taotluse saanud liikmesriigi pädevad asutused, kes tegelesid variisikutest ametnike logistika ja julgeolekuga. Tänu Eurojusti abile viidi kontrollsaadetis edukalt lõpule ning peamine kahtluslaine vahistati.

Liikmesriikides kontrollsaadetiste kasutamist segada võivad probleemid ja õiguslikud takistused ei ole siiski kadunud. Näiteks võivad sihtriigi ametiasutused ebaseaduslikust saadetisest teada saada alles pärast selle teepeanekut või koguni pärast selle nende territooriumile jõudmist. Ka kavandatud marsruut võib ootamatult muutuda.

2.5 Õiguslik koostöö prioriteetsete valdkondade kriminaalasjades

Nagu eespool märgitud, on Euroopa Liidu jaoks praegu ohtlikemaks tunnistatud kuritegevusvaldkonnad terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus. Allpool käsitletakse Eurojusti nende valdkondade kriminaalasjades tehtud töö eri tahke.

Terrorism

Terrorismivastane võitlus, eelkõige võitlus terrorismi rahastamise, küberterrorismi ning keemia-, bio-, radiatsiooni- ja tuumaterroorsmi vastu on Eurojusti kõrgeima tähelepanu all. Terrorismisüütegudega, sealhulgas terrorismi rahastamisega seotud kriminaalasjade arv, mille osas Eurojustilt abi paluti, kasvas 2009. aasta 21-lt 2010. aastal 28-le. Tänu nõukogu 20. septembri 2005. aasta otsu-

Ühes Itaalia kriminaalasjas uuriti Afganistanis, Pakistanis, Rumeenias, Albaanias ja Itaalias tegutseva kuritegeliku ühenduse tegevust alates aastast 2007. Ühendust juhiti Roomast ja Milanost ning see tegeles illegaalse immigratsiooni ja narkokaubandusega, mille väidetav eesmärk oli rahastada islamistlikku terrorismi. Ühendus vedas võltsdokumentidega Afganistani ja Pakistani kodanikke läbi Iraani, Türgi ja Kreeka Itaaliasse. Itaaliasse jõudnud ohvrid pandi Saksamaale, Rootsi, Belgiasse, Ühendkuningriiki ja Norrasse suundunud veoauto-dele. Eurojust toetas uurimist, vältides siseriiklike uurimiste kattumist ja *ne bis in idem* põhimõtte rakendamist, sünkroniseeris EVMide täitmist, osales

aktiivselt lõppetapi väga keerukate sünkroniseeritud politseioperatsioonide koordineerimisel kolmes liikmesriigis ning hõlbustas kogu operatsiooni keskel õigusasutuste koostööd.

Eurojust toetas Taani kriminaalasja, kus Taanis tegutsevale kurdi telejaamale Roj TV esitati 2010. aastal pärast aastatepikkust uurimist süüdistus terrorismile kaasaaitamises. Varem polnud ühelegi Taani meediaorganisatsioonile terrorismiga seotud süüdistust esitatud. Eurojusti abi oli vaja selleks, et aidata asjaga seotud riikidel jõuda ühisarusaamale nimetatud kuriteo spetsiifika osas. Kohtuprotsess peaks toimuma 2011. aastal.

se 2005/671/JSK kohasele teabele on Eurojust saanud parema ülevaate kogu Euroopa Liidus saadetud õigusabitaotlustest ning kohtuasjade seisust.

Eurojust avaldas 2010. aastal kolm terrorismialaste kohtuotsuste monitooringut.

See liikmesriikide terrorismivastase võitluse korrespondentidele saadetav dokument tutvustab huvipakkuvaid kaasusi kogu Euroopa Liidust ning aitab ühtlasi kaasuste õigusliku analüüsi abil koguda teavet õigusruumi arengute ja heade tavade kohta.

Eurojustis peeti 2010. aastal viis terrorismi kriminaalasjadega seotud koordineerimisnõupidamist. Ühel neist nõupidamistest osales ka Europol.

Arvestades, et Eurojust keskendus 2009. aastal Kurdistani Töölispartei tegevusele Euroopas, soovitas alaline komitee (COSI) 2010. aastal Eurojustil uurida praktilisi ja õiguslikke võimalusi ühe liikmesriigi ja ühe kolmanda riigi vahelise ühise uurimisrühma moodustamiseks. See osutus siiski võimatuks, kuna kolmandas riigis puudusid vajalikud õigusaktid. Küll aga loodi Eurojusti toetusel Belgia ja Taani ühine uurimisrühm seoses terrorismi kriminaalasjaga, mis puudutas ühe tšetšeeni päritolu isiku katset korraldada Kopenhaagenis pommirünnak. Rünnak nurjus ning kahtlusalune vahistati. Uurimisrühma rahastati Eurojusti kaudu komisjoni vahenditest.

Juunis 2010 toimus Eurojusti korraldatud kuues iga-aastane terrorismivastane strateegianõupidamine. Need nõupidamised pakuvad õiguskaitseasutuste töötajate-

le, eelkõige liikmesriikide terrorismivastase võitluse korrespondentidele, võimalust terrorismialaste seisukohtade, info ja heade tavade vahetamiseks. Päevakorra põhipunktid olid terrorismi ja selle rahastamise vastases võitluses ELi isikute ja organisatsioonide nimekirjadega saadud kogemuste hindamine ning krüptimistehnika kasutamine terroristlikel eesmärkidel. Viimase teemaga seoses tunnistasid osavõtjad, et uute põlvkondade partnervõrguarhitektuuri (P2P) areng põhjustab õiguskaitseorganitele kuritegelike või terroristlike kavatsustega isikute vahelise side jälgimisel ja pealtkuulamise lisaprobleeme. Oluliseks peeti pealtkuulamise, privaatsuse ja elektroonilise sidega seotud ELi õigusaktide tugevdamist, et õiguskaitse- ja kohtuorganitel oleks võimalik saada internetitelefoni (VoIP) teenuse pakkujalt infot nii side metaandmete (lähte- ja sihtpunkt, kuupäev, kellaaeg, kestus, liik, lõppseadmed) kui ka sisu kohta.

ELi nimekirjadega seoses jõudsid osavõtjad järeldusele, et nimekirjas oleku fakt ei pruugi iseenesest anda alust terro-

rismisüütegudes süüdimõistmiseks ning seda tuleb alati analüüsida paralleelselt kriminaalasja muude asjaoludega. Sellele vaatamata oleks riikide ametiasutustel lisaks kaks korda aastas ELi tasandil ajakohastamisele hädasti vaja ka siseriiklike nimekirjade korrapärast ajakohastamist.

Lisaks eespool nimetatud teemadele käsitleti strateegianõupidamisel terrorismi olukorra ja suundumuste aruannet (TE-SAT), nõukogu otsuse 2005/671/JSK alusel toimuvat teabevahetust ning kuulati kahte ettekannet Prantsusmaa ja Hispaania kriminaalasjade kohta, mil-

Madridi rongiplahvatused, 11. märts 2004

Terrorismiteemaline strateegiline nõupidamine

lest esimene puudutas Tamil Eelami Vabastustiigrite (LTTE) süüdimõistmist terrorismi rahastamises ning teine ETA terroristlikku tegevust ja organiseeritud poliitiliste erakondade tegevust Euroopa Inimõiguste Kohtu 30. juuni 2009. aasta otsuse valguses.

ELi-USA terrorismi rahastamise seireprogrammi leping

1. augustil 2010 jõustus Euroopa Liidu ja USA vaheline terrorismi rahastamise seireprogrammi leping (TFTP-leping). TFTP-leping võimaldab edastada USA rahan-

dusministeeriumile teatavat liiki andmeid, mida kindlaksmääratud finants-teavitusteenuste osutaja säilitab ELi territooriumil. Vastavalt TFTP-lepingule on Eurojustil õigus saada ja edastada teatavat liiki andmeid, mis on vajalikud terrorismi või selle rahastamise ennetamiseks, uurimiseks, tuvastamiseks ja kohtu alla andmiseks. Lisaks võib Eurojust taotleda USA rahandusministeeriumilt otsinguid TFTP-lepingu alusel saadud andmetest, juhul kui on alust kahtlustada mõne isiku või organisatsiooni seotust terrorismiga.

Eurojust alustas asjast huvitatud isikutega, eelkõige Europoliga, läbirääkimisi vastavate sätete asjakohase rakenduskorra kindlaksmääramiseks ning määras lepingu läbivaatamisest osa võtva õiguseksperti. Läbivaatuse tulemused esitatakse teiste seas Euroopa Parlamendile.

Narkokaubandus

Euroopa Liidu nõukogu 2010. aasta juunis vastu võetud dokumendis

Eurojusti Bulgaaria esinduselt paluti abi kriminaalasjas, mis puudutas rasedaid Bulgaaria naisi Kreekasse sünnitama vedanud kuritegelikku ühendust. Emasid sunniti oma vastsündinud lapsi adopteerimiseks ära andma. Ohvrite puhul kasutati võltsitud isikutunnistusi. Bulgaaria ametiasutused palusid Eurojustil antud kriminaalasja koordineerida ning kaaluda ÜURI loomist. Eurojustis peetud koordineerimisnõupidamisel osalesid Bulgaaria ja Kreeka kohtu- ja politseiasutused ning Europol. Nõupidamise tulemusena kiirenes nii Kreekas juba alanud uurimine kui ka Bulgaaria õiguslase koostöö taotluse täitmine. Bulgaarias ja Kreekas toimusid uurimis- ja politseiasutuste osavõtul lisakohatumised. Ka mõlema liikmesriigi politseiasutused tõhustasid omavahelist koostööd ning infot vahetati nii otse kui ka Eurojusti kaudu. Bulgaarias ja Kreekas toimusid koordineeritud vahistamised. Kokkuvõttes vahistati Bulgaarias kuus ja Kreekas viis inimest ning Bulgaaria andis välja ja saatis Kreekale viis EVMi.

Kuritegelik ühendus tõi Tšehhi ja Slovaki Vabariigi ning veel mitme Ida-Euroopa riigi kodanikke Ühendkuningriiki, lubades neile seal tööd. Fiktiivse äriühingu omanik korraldas kohalesõidu, kasutades selleks oma koostööpartnerite e-posti aadressi, mobiiltelefone ja transpordivahendeid. Ohvrite kodakondsust tõendavaid dokumente kasutas kuritegelik ühendus Ühendkuningriigi ametiasutustelt hüvitiste ja toetuste väljapetmiseks. Kuritegeliku ühenduse liikmeteks olid Tšehhi ja Slovaki kodanikud. Üks Slovaki kodanik asutas Ühendkuningriigis veel ühe fiktiivse äriühingu, et registreerida ohvrid selle töötajateks ning avada ohvritele Ühendkuningriigis pangakontod, kuhu maksti riiklikke toetusi. Ohvrite pangakontod oma kontrolli alla võtnud fiktiivse äriühingu omanik omastas kõik kontodele laekunud summad. Paar päeva pärast hüvitiste laekumist sunniti ohvrid Ühendkuningriigist lahku- ma. Eurojust aitas edukalt koordineerida tegevust, mille tulemusena vahistati ja anti kohtu alla kuus kahtlusallust ning konfiskeeriti vara.

dus ohustab jätkuvalt ELi kodanike turvalisust ja heaolu. Piiriülestele ohtudele saab tõhusalt reageerida Euroopa tasandil, kuna valdkonnaga seotud kuritegelikud võrgustikud on riikidevahelised ning võimelised üksikute liikmesriikide vastumeetmetega kohanema.

Liikmesriigid on kasutanud Eurojusti ressursse siseriiklike õigusasutuste koostöö ja koordineerimise hõlbustamiseks narkokaubandusevastases võitluses. Suurim arv 2010. aastal Eurojustis registreeritud kriminaalasju (254) oli seotud narkokaubandusega. Tänu Eurojusti aktiivsele rollile narkokaubanduse kriminaalasjade koordineerimisel on paljudel juhtudel loodud sidemeid väljaspool Euroopa Liitu asuvate riikidega. Eelkõige on Eurojusti tööst kriminaalasjades ilmnenud Lääne-Aafrika kodanike kasvav seotus Türgi ja Colombia narkokaubitsejatega.

„Rahvusvahelise narkokaubanduse vastase võitluse Euroopa pakt – kokaii-

ni ja heroini liikumisteede tõkestamine“ on selgelt väljendatud, et narkokauban-

Eurojust korraldas 2010. aastal narkokaubanduse kriminaalasjades 39 koordineerimisnõupidamist ehk rohkem kui ühegi

muu kuriteoliigi puhul. Pooltele neist koordineerimisnõupidamistest kutsus Eurojust osalema ka Europolit. Kolmes kriminaalasjas loodi Eurojusti abiga ÜUR ning ühes neist kolmest ÜURist osales ka Europol.

Narkokaubanduse kriminaalasjades kohtu alla andmisel esineb spetsiifilisi probleeme. Viivitusi õigusabitaotluste menetlemisel võivad põhjustada näiteks probleemid proportsionaalsusega, juhul kui täitev liikmesriik ei pea narkootikumikogust märkimisväärseks. Mõnes liikmesriigis sunnib kohtu alla andmise kohustuslikuse põhimõtte siseriiklikke ametiasutusi alustama narkokaubanduse uurimist olenemata narkootikumikoguse suurusest. Eurojust vahendas tõendite, sealhulgas pealtkuulamisega seotud taotlusi juhtudel, kus liikmesriikide erinevad käsitletud probleemid põhjustasid.

Inimkaubandus

Eurojusti töö kriminaalasjades kinnitab, et inimkaubanduse põhieesmärgid on sunni-

viisiline töö ja/või seksuaalne ärakasutamine. Ulatuslikum koostöö Eurojustiga hõlbustas inimkaubanduse kriminaalasjade uurimise ja kohtu alla andmise koordineerimist ka 2010. aastal.

2010. aastal registreeriti kokku 87 kriminaalasja. See moodustab kriminaalasjade koguarvust kuus protsenti.

Inimkaubandusega seotud koordineerimisnõupidamiste arv kasvas 2009. aasta viielt 2010. aastal 13-le.

Liikmesriikidevahelise inimkaubanduse alase koostöö õiguslikud takistused on seotud peamiselt tõendite lubatavusega. Paljudel juhtudel on seksuaalse ärakasutamise või töölesundimise eesmärgiga inimkaubanduse ohvrid ühtlasi illegaalsed sisserändajad. Kuritegeliku ühenduse likvideerimisel ohvrid vahistatakse ning kutsutakse välja kuritegeliku ühenduse liikmete vastu tunnistusi andma. Sageli ei soovi või ei saa ohvrid tunnistajana kohtusse ilmuda. Nii jäävad nende

algsed tunnistused kohtus kinnitamata ega ole seetõttu enamikus liikmesriikides tõenditena lubatavad. Ohvrite esinemist tunnistajatena takistavad oluliselt ka otsesed ähvardused ja vägivald ohvrite ning nende perekondade suhtes. Mitmes Eurojustis registreeritud kriminaalasjas on kuritegelikele võrgustikele teada ohvrite perekonnad, see suurendab ohvrite kohtuprotsessieelse või -järgse ähvardamise ja ohustamise tõenäosust. Mõnel juhul on ohvrite perekondi sunnitud kuritegelikele võrgustikele „võlga“ tasuma.

Need probleemid kinnitavad Euroopa Komisjoni inimkaubanduse ekspertrühma arvamuses nr 7/2010 väljendatud muret. Nimelt on spetsialiseeritud asutused küll täheldanud inimkaubanduse ohvrite arvu kasvu, kuid kohtu alla andmiste arv ei näi olevat suurenenud.

Pettused

Käesolevas jaotises keskendutakse pettuste, sealhulgas maksupettuse, arvu-

Ungari palus Eurojustilt toetust oma seni suurimas karussell-käibemaksupettuse kriminaalasjas. Kriminaalasjaga olid seotud 13 liikmesriiki, viis kolmandat riiki ning peamiste osalistena Iisraeli kodanikud. Ungaris tekitatud käibemaksukahju oli hinnanguliselt 33,4 miljonit eurot. Kesksel rollil etendas kaubandusettevõtte, millele kriminaalasjaga seotud riikidest pärit arvukad äriühingud saatsid kaupu või lihtsalt võltsitud arveid ning seejärel „importisid“ need paljude erinevate vahetajate kaudu tagasi, kusjuures kogu tegevuse ainus eesmärk oli võimaldada kesksel kaubandusettevõttel ebaseaduslikult käibemaksutagastusi taotleda. Mõne nimetatud välismaise impordi-/ekspordiettevõtte tegevus oli Lätis, Hispaanias jt registreerimisriikides juba uurimise all osana veelgi suuremast kuritegelikust võrgustikust kui Ungaris uuritav. Kuritegelikul teel saadud raha pesemiseks kasutati Seišellide maksuvabasisid äriühinguid. Kurjategijad teenisid topelttulu, kuna maha müüdi ka kaubad. Tegemist ei ole tüüpilise karussellpettusega, kuna mitmel korral kasutati üksnes võltsarveid ilma reaalse kaupadeta, mõnikord aga dokumenteeriti võlt-

sarvetega tegelikest erinevaid kaubaliike või koguseid. Kuna petuskeem oli keerukas, taotlesid Ungari ametiasutused Eurojusti ja Europoli abi. Eurojustis 2010. aasta algul Bulgaaria, Küprose, Saksamaa, Kreeka, Läti, Leedu, Poola, Rumeenia, Hispaania ja Slovaki Vabariigi prokuröride ja uurijate osavõtul toimunud koordineerimisnõupidamisel vahetati teavet, aidati ette valmistada kogu vahetatud teavet sisaldavaid õigusabitaotlusi ning määrati kindlaks võrgustiku likvideerimise strateegia. Tänu Eurojusti koordineerimisele täideti enamik Ungari õigusabitaotlusi enne 2010. aasta lõppu.

2010. aasta juulis vahistas Hollandi Sotsiaalvaldkonna Teabe- ja Uurimisamet vastavalt Riigiprokuratuuri Rasketete ja Keskkonnakuritegude Büroo suunistele üheksa talupidajat, kelle suhtes algatati kriminaalasi seoses rahapesu, dokumendivõltsimise ja kuritegelikku ühenduse kuulumisega. Hollandi riigiprokuratuur kahtlustas talupidajaid kümnete miljonite eurode pesemises ühe varifirma kaudu. Uurimises osales kokku 225 õiguskaitseametnikku ja maksuins-

pektorit. Uurimised viidi läbi ka Poolas, Küprosel, Belgias, Taanis, Prantsusmaal ja Šveitsis. Vahistamised toimusid üksnes Hollandis, kuid andmeid nõuti välja ja raha konfiskeeriti kõikides asjaga seotud riikides. Sidusa ja koordineeritud piiriülese tegevuse saavutamiseks korraldati mitu nõupidamist, sealhulgas koordineerimisnõupidamine Eurojustis kõikide asjaga seotud riikide uurijate ja prokuröride osavõtul, et juhtida tõendite kogumist, varade arestimist ja isikute vahistamist.

Eurojusti varane kaasamine aitas vältida jurisdiktsioonikonflikti kahte liikmesriiki hõlmavas ulatusliku pettuse kriminaalasjas. Liikmesriigi A kurjategijad võtsid sihikule liikmesriigi B jõukad välismaal elavad kodanikud ning petsid neilt püramiidskeemi abil välja mitu miljonit naelsterlingit. Ühtede investorite raha kasutati dividendide maksmiseks teistele investoritele. Mõlemas jurisdiktsioonis olid kahtlusalused kindlaks tehtud ning alustatud uurimist. Eurojusti teavitati paralleelsetest uurimistest ning kutsuti kokku koordineerimisnõupidamine, kus tõstatati

võimaliku jurisdiktsioonikonflikti küsimus ning sõlmiti põhimõtteline kokkulepe prokuratuuri-de juurdepääsuks teise jurisdiktsiooni valduses olevatele materjalidele. Eurojusti varane kaasamine aitas vältida kulukat pettuste paralleelset uurimist ja kohtu alla andmist, vähendada liikmesriikide tarbetuid kulutusi ning suurendada õiglase kohtuotsuse tõenäosust.

Bulgaaria ametiasutused palusid Eurojustilt abi kriminaalasjas, mis puudutas SAPARDist

(Euroopa Komisjoni põllumajandus- ja kalatoodete töötlemistingimuste parandamise programm) rahastatud projektide raames aastatel 2004–2006-. toime pandud pettusi. Bulgaaria ametiasutused olid koos OLAFiga juba alustanud asja uurimist ning Eurojusti abi vajati Hispaania ja Bulgaaria ÜÜRi loomiseks. Bulgaaria-poolne uurimine algas petuskeemiga seotud äriühingute ja füüsiliste isikute kindlakstegemisest. Ametiasutustel tuli jälitada SAPARD-programmi raha eest ostetud kaupu ning kaardistada ra-

havooge. Pärast pildi kokkupanekut kavatsesid Bulgaaria ametiasutused kuriteoga saadud tulu konfiskeerida ning asja kohtu alla anda. Juunis toimus Eurojustis Bulgaaria, Hispaania, Ungari ja OLAFi vaheline koordineerimisnõupidamine, kus selgus, et ühes liikmesriigis on uurimine teise liikmesriigiga võrreldes juba väga kaugele jõudnud. Koordineerimisnõupidamine võimaldas näha kogu juhtumit perspektiivis, ehkki konkreetset juhul osutus asjakohaseks eri jurisdiktsioonides eraldi kohtu alla andmine.

tipettuse, ettemaksupettuse, äriühingu vara riisumise ja käibemaksupettusega seotud kuritegudele. 2010. aastal registreeriti kokku 198 pettustega seotud kriminaalasja ehk varasemate aastatega võrreldes pisut rohkem. Eurojusti kriminaalasjade koguarvust moodustavad need 14 protsenti. 2010. aastal registreeriti kuus ELi finantshuve kahjustavate kuritegudega seotud kriminaalasja.

Eurojust korraldas pettustega seoses 17 koordineerimisnõupidamist.

Nagu muudegi kuriteoliikide puhul, on piiriüleste pettuste kriminaalasjades levinud probleemiks viivitused õigusalase koostöö taotluste täitmisel. Pettuste kriminaalasjad hõlmavad üldjuhul hulgaliselt dokumentaalseid tõendeid ja see seab nõudmisi nii väljaandvate kui täitvate õigus-

asutuste võimekusele. On näha, et õigusabitaotluste täitmine nõuab nii aja kui personali osas märkimisväärseid ressursse, mida tuleb võtta teiste pakiliste siseriiklike ülesannete arvelt. Rahvusvaheliste õigusalase koostöö taotluste täitmine riikide ametiasutuste tulemusnäitajates üldjuhul ei kajastu ning seda võidakse pidada pigem takistuseks siseriiklike tulemus-eesmärkide saavutamisel.

Seonduv probleem on mõningate pettusejuhtumite puhul tekkiv negatiivne jurisdiktsioonikonflikt, mis tähendab, et ükski riik ei soovi asja uurida ja kohtu alla anda. Mitmest 2010. aasta kriminaalasjast oli selgelt näha, et pettusi pannakse toime ülemaailmselt ja sageli interneti kaudu ning territoriaalse jurisdiktsiooni põhimõtte takistaks tõhusat vastutegevust. Pettusi võidakse sihilikult

Tänu Eurojusti sekkumisele moodustati kahe liikmesriigi vahel ÜÜR tõsiste korruptsioonikahtlustustega seotud kriminaalasja uurimiseks ja kohtu alla andmiseks. Eraldati rahalisi vahendeid ravimite ostuks riikidele, kus levisid teatavad endeemilised haigused. Ravimiostu leping sõlmiti väidetavalt korruptiivsel viisil. Kriminaalasja rahvusvahelisusest tingituna tekkisid spetsiifilised probleemid eri jurisdiktsioonides asuvatelt tunnistajatelt tõendite saamisega. Eurojust aitas Haagis koostada ja allkirjastada asjaga seotud liikmesriikide vahelise ühise uurimisrühma kokkuleppe. Olulised tõendid saadi kiiresti ning menetlus kriminaalasjas jätkub.

toime panna eri kohtades ja riikides ning eri kodakondsusega isikuid kasutades. Kahtlusalused asuvad sageli teistes riikides, mis kuriteo tagajärgede all ei kannata ning mille kohtutel puudub territoriaalsus- ja kodakondsuspõhimõttest tulenevalt pädevus.

Eurojust jätkas 2010. aastal tööd kahe käimasoleva projektiga:

- strateegiline projekt käibemaksupettustega seotud teabevahetuse ja VÕA laiendamiseks liikmesriikide õigusastuste vahel ja

Eurojust koordineeris 13 riigis toimunud üleeuroopalist politsei- ja õigusasutuste operatsiooni piraatmaterjale sisaldavate serveriplokkide ning neid materjale levitavate võrgustike vastu. Alates uurimise algusest 2008. aastal oli kindlaks tehtud neli olulisemat isikute gruppi, kelle arvele langes 80 protsendi hollandikeelsete teoste või hollandikeelsete subtiitritega välismaiste teoste internetis levitamisest. Kohtu-uurija ja Belgia föderaalpolitsei arvutikuritegevuse üksus kaasasid Eurojusti ja Europol koordineerima rahvusvahelisi meetmeid ning abistama liikmesriikidele ja Horvaatia ja Norra sideprokuröridele saadetud õigusabitaotluste täitmisel. Rahvusvahelises koordineeritud tegevuses osutasid abi nii Eurojust kui ka Europol. Eesmärk oli sulgeda ja konfiskeerida 48 serverit või serveriplokki, mille puhul oli tuvastatud piraatmaterjali sisaldavasse võrku kuulumine; vahistati 16 isikut. Hinnanguliselt oli piraatmaterjaliga seonduv autoriõiguste omanike kahju ja tootjafirmade saamatajäänud tulu ainult Belgias 30 miljonit eurot ja kogu Euroopas kuni 6 miljardit eurot.

Ühe Itaalia kriminaalasja raames likvideeriti ülisuur kuritegelik ühendus, kes tegeles lapsporno ja laste kuritarvitamisega interneti kaudu, kasutades selleks krüpteeritud tarkvara. Tänu Eurojusti ulatuslikule õigeaegsele toetusele laiendati uurimisala veel 11 riigile. Koordineerimisnõupidamisel jagati teisi riike kriminaalasjaga seostavaid arvutilogisid ja IP-aadresse ning teistes asjaga seotud riikides alustati uurimist. Eurojustil oli võimalus uurimist ning sünkroniseeritud vahistamisi ja materjalide konfiskeerimist jälgida ja anda uusi IP-aadresse nende riikide ametiasutustele, kus andmekaitsereeglite tõttu olid IP-aadresside loendid interneti teenusepakkujate poolt kustutatud. Koordineeritud uurimise tulemusena viidi 10 riigis läbi 12 läbiotsimist ning vahistati kaheksa isikut. Arestiti suur hulk arvuteid ja muid esemeid. Kriminaalasi on veel lõpetamata.

- projekt majandus- ja finantskuritegevusega seotud VÕA ja teabevahetuse laiendamiseks liikmesriikide ja teiste Euroopa riikide vahel.

Ühtlasi osales Eurojust vaatljana finantskuritegude ja finantsuurimiste vastastikuse hindamise viiendas voorus. Eurojusti vaatljad etendasid hindamisvisiitidel aktiivset rolli ja aitasid koostada hindamise lõpparuandeid, tagades antud valdkonnas õigusalase koostöö olulisusele piisava tähelepanu juhtimise ning praktiliste ja juriidiliste takistuste kindlakstegemise.

Korruptsioon

Korruptsiooni kui kuriteoliigiga seotud kriminaalasju registreeriti 2010. aastal kokku 31 ehk 2009. aastaga võrreldes 55 protsenti rohkem. Korruptsioonikuritegusid käsitleti 2010. aastal toimunud 141 koordineerimisnõupidamisest 11-l.

Eurojusti otsuse üks uusi sätteid näeb ette Eurojusti riikliku koordineerimissüsteemi loomise, mis hõlmab lisaks teistele riikide õiguslase koostöö võtmeisikutele ka korruptsioonivastase võitluse kontaktisikuid. Korruptsioonivastase kontaktpunktide võrgustiku loomist käsitleva nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta otsuse 2008/852/JSK artiklis 1 on sätestatud: „Et parandada ametiasutuste vahelist koostööd korruptsiooni vältimiseks ja selle vastu võitlemiseks Euroopas, tuleks luua Euroopa Liidu liikmesriikide kontaktpunktide võrgustik [...]. Euroopa Komisjon, Europol ja Eurojust on täiel määral kaasatud võrgustiku töösse.” Eurojust tagab, et korruptsioonivastase võrgustikuga ERKSi rakendamisel igaükselt arvestatakse.

Küberkuritegevus

Küberkuritegevus on kõige ilmekam näide riigipiire ületavate kuritegude uurimise ja

Ühel koordineerimisnõupidamisel käsitleti raskusi rahaülekannetega seotud tõendite hankimisel. Konkreetse juhtumi puhul oli Western Unioni kaudu Kreekast üle kantud kontrollkohustuslikust piirmäärast väiksemaid summasid. Liikmesriikidel on selles valdkonnas erinevad kontrollisüsteemid, millest on võimalik kõrvale hoiduda, kui rahaülekanded toimuvad näiteks finants- või muude teenuste raames. Eurojusti osalus ja koordineerimisnõupidamine andsid tõendite hankimisel lisandväärtust: täpsustati õigusnorme, soodustati riikide ametiasutuste vahelist teabevahetust, muudeti VÕA taotlust ning anti lisateavet.

Kuritegelikud ühendused on asunud kiiresti ära kasutama saastekvootidega kauplemisega seotud pettuste finantsvõimalusi, pannes toime rahvusvahelise ulatusega käibemaksupettusi ja rahapesu. Väidetavad kurjategijad olid alates 2009. aastast loonud Saksamaal süsinikdioksiidi kogustega kauplemiseks mitmeid kette, mis moodustasid osa rahvusvahelisest käibemaksukarusellist. „Kaduv kaupmees” Saksamaalt ostis välistarnijatelt saastekvoodiõigusi ning esitas oma ostjatele arveid koos avalikult deklareeritud käibemaksuga. Süsinikdioksiidi koguste edasimüügil aga käibemaksu maksuhalduritele ei deklareeritud ega makstud. Süsinikdioksiidi kogused müüdi seejärel edasi ja need liikusid läbi mitme „puhvri”, kuni nn edasimüüja eksportis need lõpuks teise liikmesriiki. Edasimüüja esitas kauplemisketi eelmistelt liikmetelt saadud arvete alusel maksuhalduritele taotluse varem tasutud käibemaksu tagastamiseks. Eurojust toetas uurimist, koordineerides üheksas liikmesriigis ja viies kolmandas riigis kavandatud rohkem kui 100 samaaegset läbiotsimist ja vara arestimist. Tänu õigusabitaotluste kiirele täitmisele ja Eurojusti kaudu toimunud koordineerimisele õnnestus Frankfurdi peaprokuröri bürool arestida kokku 100 miljonit eurot. Tänu eri liikmesriikides kätte saadud tõendite kiirele edastamisele oli piisavalt alust kuritegeliku ühenduse mitme juhi kahtlustatavatenahi alla võtmiseks ning osale neist võidakse esitada süüdistus mitmes raskes kuriteos. See kaasus illustreerib lisandväärtust, mida Eurojust pakub liikmesriikidele maksupettuste kriminaalasjades.

2010. aasta novembri lõpus viidi Prantsusmaal ja Itaalias samaaegselt läbi ulatuslik politsei- ja õigusasutuste operatsioon nime „Metroo lapsed“ kandva rahvusvahelise jõugu vastu. See kuritegelik ühendus kasutas 10–16-aastasi lapsi metroodes rahakoti- ja käekotivarastena. Ohvriteks olid peamiselt turistid. Vargusi korraldasid kohapeal noored kaasosalised vanuses 17 kuni 19 eluaastat. Prantsusmaa politsei vahistas 16 kahtlus- alust ning Itaalia politsei kuus. Sama kuritegelikku ühendust kahtlus- tati ka rahapesu ja autovarguste korraldamises. Vahistamistele eelnes kokkulepete sõlmimine ja strateegia kindlaksmääramine 2010. aasta ok- toobris Eurojustis peetud koordineerimiskonferentsil. Prantsusmaa koh- tu-uurija andis pärast nõupidamist välja EVMid.

Elektrigeneraatorite, mootorsaagide, puurvasarate, rõivaste ja muude võltskaupadega kaubitsemisega seotud „Gomorra“ kriminaalasjas val- mistati keelatud kaubad Hiinas ning levitati neid Napoli kaudu üle kogu maailma. Enne kaupade müümist varustas jõuk need tuntud firmade võltssiltidega ning kaubad müüdi maapiirkondades tegutsevate ränd- kaupmeeste kaudu. Elektriseadmed ei vastanud ELi ohutusstandardite- le ning ohustasid seetõttu kasutajate tervist ja turvalisust. Kuritegevus oli ülikasumlik – näiteks ühe müüjatepaari kahe–kolme kuu tulu oli 250 000 eurot. Kuritegelikku ühendusse kuulus üle 60 inimese, enamik neist itaallased, ning see oli hästi organiseeritud ja paiknes rakukestena üle kogu Euroopa. Finantsuurimise jäljed viisid Napolis ning kasumit pesi- ti arvatavasti ka läbi Austraalia ja Islandi. Belgia uurimisest alguse saa-

nud operatsiooni valmistas ette Europol, kelle analüüsiaruannetest lähtu- des ja Eurojusti vahendustegevuse tulemusena alustati mitmeid uurimisi üle kogu Euroopa. Teabe vahetamiseks, pealtnäha väheoluliste kuritegu- de (võltsimine) ja Gomorra seotud kuritegelike grupeeringute seoste paremaks teadvustamiseks ning erinevate õiguskaitse- ja õigusasutus- te samaaegsete operatsioonide kooskõlastamiseks peeti viis koordineeri- misnõupidamist. Operatsioonide (vahistamiste ja konfiskeerimiste) koo- rdineerimiseks kehtestati konkreetne õiguslik strateegia, mis rakendati ellu mitmes liikmesriigis korraga, et vältida tõendite hajumist ja kurjate- gijate põgenemist. Uurimisega kaasnes mitmeid väljakutseid: kuritege- liku võrgustiku rekonstrueerimine, uurimiste alustamine ning üheaegse- te operatsioonide läbiviimine. Vahistamiste ja üheaegsete läbiotsimiste ning konfiskeerimiste lõppetapil tekkisid täiendavad probleemid: tege- vuse kiireloomulisus (toimus vähem kui kahe nädala jooksul), pädevate asutuste kindlakstegemine, erinevad õiguslikud nõuded ning mõnes riigis läbiotsimislubade saamiseks kehtiv tõendamiskohustus, õigusabitaot- luste vilets tõlkekvaliteet ning vajadus täita õigusabitaotlused reaalajas, operatsiooniga samal päeval. Kõigi nende probleemide lahendamiseks korraldas Eurojust asjaga seotud liikmesriikide nõupidamise ning koo- rdineeris koos Europoliga operatsioonipäeva tegevusi Napolis asuvast vä- libüroost. Operatsiooni tulemusena vahistati 67 kahtlus- alust, otsiti läbi 143 ladu, konfiskeeriti üle 800 tonni võltskau- pu (väärtusega 12 miljonit eurot), saadi kätte 16 miljoni euro väärtuses vara ning leiti uusi niidiotsi uurimise alustamiseks veel ühes riigis.

kohtu alla andmisega seotud raskustest. Eurojust on kriminaalasjades teatud töös täheldanud, et sageli selgelt mitmepoolse iseloomuga küberkuritegevuse kriminaalasjades on esinenud negatiivseid jurisdiktsioonikonflikte: riikide ametiasutused keskenduvad üksnes oma riigi piiresse jäävale kuritegevusele ega püüa probleemi vastu ELi tasandil võidelda, mistõttu on oht, et kuriteod jäävad karistamata. Eurojust tegi 2010. aastal oma partneritega koostööd, et sellist karistamist vältida. Äramärkimist väärrib eelkõige osalus Euroopa küberkuritegevuse platvormis, mis hõlmab internetikuritegevusest teatamise sidussüsteemi ning Europoli analüüsitoimikut (AT) CYBORG.

Eurojust registreeris 2010. aastal 32 küberkuritegevuse kriminaalaja. Selle arvu puhul tuleb arvestada ka alateavitamisega. Kuna riikide ametiasutused on arusaadavatel põhjustel keskendunud küberkuritegevuse tagajärgedele (terrorismialaste materjalide levik, pettused, intellektuaalomandi vargus, pornograafia

jne) oma jurisdiktsiooni piires, siis ei lähtuta arvepidamisel alati nende kuritegude toimepanemise viisist. Eurojust pidas 2010. aastal ühe koordineerimisnõupidamise.

Rahapesu

Rahapesu püsis 2010. aastal kokku 146 kriminaalasjaga peamiste kuriteoliikide seas. Võrreldes 2008. aasta 103 ja 2009. aasta 125 kriminaalasjaga on toimunud väike, ent siiski oluline kasv.

Rahapesu oli teemaks 26-l Eurojustis aasta jooksul peetud koordineerimisnõupidamisel. Neist nõupidamistest üheksal oli nõutav ka Europoli osalemine. 2010. aastal moodustati selles kuritegevusvaldkonnas kolm ühist uurimisrühma.

Eurojust korraldas koos Euroopa Liidu eesistuja Hispaaniaga 2010. aastal Hispaanias Granadas strateegiaseminarit kuritegeliku tulu pesemise ning illegaalse vara jälitamise ja realiseerimise

teemal. Seminaril oli põhitähelepanu all liikmesriikide finantskuritegudega seotud infovahetus ning VÕA ja vastastikuse tunnustamise alaste õigusaktide kasutamine majanduskuritegude ja vara tagasinõudmise puhul. Osavõtjad nõustusid, et tarvis on tõhusaid riiklikke rahapesuvastaseid süsteeme, laiemat rahvusvahelist koostööd ning Eurojusti aktiivsemat panust keerukates ja mitmepoolsetes rahapesu ning kuritegeliku tulu arestimist ja konfiskeerimist puudutavates kriminaalasjades.

Üks konkreetne õiguslik takistus rahapesu vastu võitlemisel on siseriikliku õiguse nõue teha täpselt kindlaks põhiõigusrikkumine, millega rahapesu seondub. Eurojusti tööst kriminaalasjades nähtub, et kuritegelike ühenduste tegevus on sageli mitmetahuline: narkokaubandus võib kuritegelikus äris olla kombineeritud inimkaubandusega ning narkomuulaga võidakse kaubitseda ka seksuaalse ärakasutamise eesmärgil. Põhiõigusrikkumise täpse määratlemi-

Lastekaitse kontaktisik

Alates 2004. aastast on Eurojustis registreeritud kokku 135 lastega seotud kriminaalasja ning lisaks on veel neli lapsi puuduvat kriminaalasja registreerinud Norra. 2010. aastal registreeris Eurojust 40 lastevastase kuritegevuse kriminaalasja.

Eurojusti kriminaalasjades kõige sagedamini esinevad laste vastu suunatud kuritegude liigid on seksuaalne kuritarvitamine, sealhulgas vägistamine ja seksuaalne ärakasutamine, laste kuritarvitamise pildimaterjal (lapsporno) ning inimkaubandus.

Eurojusti lastekaitse kontaktisik tugevdas Eurojusti koostööd laste internetis ärilisel eesmärgil ekspluateerimise vastase Euroopa finantskoalitsiooniga (EFC) ning tihendas selles valdkonnas sidemeid ELi-USA lastekaitse töörühmaga. Lastekaitse kontaktisik ja USA sideprokurör korraldasid Eurojustis selle töörühma kohtumise. Arutati veebigruppide ja interneti sotsiaalvõrgustike kasutamist laste kuritarvitamise pildimaterjali vahetamiseks, sellega seoses kasutatavaid tehnilisi uuendusi (nt e-post,

IRC-vestlused, SMS-teenused, BBS-teadetetahvlid, P2P jne) ning laste kuritarvitamise võrgustikes kasutatava krüpteerimise ja muude abivahendite vastu võitlemise strateegiaid. Vastastikku tutvustati ka krüpteeritud ja anonüümseks muudetud andmete töötlemise häid tavasid.

USA oli osaliseks laste seksuaalse kuritarvitamise ebaseadusliku pildimaterjaliga seotud kriminaalasjades. Neis kriminaalasjades on ilmnunud tehnilisi probleeme krüpteerimise ja muude varjamismeetodite ning kurjategijate tegelike isikute kindlakstegemisega. Eurojusti lastekaitse kontaktisiku kaasabil on Eurojustis koos Europoli ning USA justiitsministeeriumi kriminaalõiguse büroo osakonnaga moodustatud nende kuritegude lahendamiseks tehniline töörühm. Töörühmas tutvustavad prokurörid ja kohtuekspertiisi spetsialistid uusimaid tehnoloogiaid ning uurivad, kuidas selle valdkonna kurjategijad üritavad oma tegevust ja isikut varjata. Töörühm on mitmel korral kohtunud Eurojusti lastekaitse kontaktisikuga. 2011. aastaks on kavandatud Washingtonis asuvate USA lastekaitseüksuste ja -keskuste külastamine.

se nõue võib rahapesu vastu võitlemise väga raskeks muuta. Probleeme võib põhjustada ka finantsvaldkonna uurimis-

asutuste ja prokuratuuride erinev ülesehitus eri liikmesriikides. Mõnes liikmesriigis jälle ei karistata kriminaalkorras

„isepesemise“ eest: neis jurisdiktsioonides ei saa kohtu alla anda rahapesu eest, mille toimepanijaks on sama isik, kes

kõnealuse raha ebaseaduslikult omandas. Seega on „musta raha“ vooge väga keeruline uurida ja jälitada.

Enamikus keerukates rahapesu kriminaalajasjades on põhiõigusrikkumiseks narkokaubandus. Itaalias on selliste kriminaalajasjadega sageli seotud maffialaadsed kuritegelikud grupeeringud. Nende tegevuse ebaseaduslikku tulu sageli pestakse, osaliselt just Itaalias. Teise võimalusena investeeritakse tulu mitmeid eri finantskanaleid kasutades välisriikide kinnisvarasse või äriühingutesse. Kurjategijate legaalses äritegevuses osalemisega kaasnev „turusolkimine“ võib teiste legaalsete äriühingute jaoks ausat konkurentsi kahjustada. Konkurentsimoonutused turul võivad olla organiseeritud kuritegevusest saadud raha pesemise märgiks.

Kuritegelike ühenduste tegevus

Oma järeldest Eurojusti 2009. aasta aruande kohta toetas nõukogu „Eurojusti

kavatsust parandada oma statistilisi vahendeid, et oleks võimalik nõukogule esitada täpsemaid arvandmeid selle nähtusega seotud kuritegude kohta“. Sellealane töö jätkub ning CMSis on kaks konkreetselt kuritegelike ühenduste tegevusega seonduvat kuriteoliiki. Need kuriteoliigid on „kuritegelikku ühenduse kuulumine“ ja „organiseeritud rööv“. 2010. aastal registreeriti nimetatud kahte kuriteoliiki Eurojusti kriminaalajasjades 233 korral (vastavalt 153 ja 80), 2009. aastal aga 254 korral.

Organiseeritud röövide kriminaalajasju käsitleti 13 koordineerimisnõupidamisel ning kuritegelikku ühendusse kuulumine oli teemaks 30 koordineerimisnõupidamisel. Europoli kutsuti osalema kuuel organiseeritud rööve ning 15 kuritegelikku ühendusse kuulumist käsitleval koordineerimisnõupidamisel.

Eurojust andis oma panuse 2010. aastal Europoli organiseeritud kuritegevuse ohuhinnangu (OCTA) aruandesse, esita-

des mõningaid spetsiifilisi järeldesti kuritegelike ühenduste tegevuse ja muude kuriteoliikide seoste kohta õigusasutuste seisukohalt. Kui Ühendkuningriigis, Prantsusmaal ja Maltal on organiseeritud kuritegevuse kriminaalajasjad enamasti seotud narkokaubanduse, immigrandi ebaseadusliku üle piiri toimetamise, rahapesu, ebaseadusliku relvakaubanduse ja pettustega, siis Soomes puuduvad need kriminaalajasjad üldjuhul elu-, isiku- ja isikuvabadusevastaseid kuritegusid (inimrööv, ebaseaduslik vabadusevõtmine ja pantvangi võtmine). Iirimaal on kuritegelikku ühendusse kuulumine seotud peamiselt terrorismikuritegudega (IRA liikmeks olekuga). Poolas tegeleb enamik kuritegelikke ühendusi narkokaubanduse, väljapressimise, alkoholi salakaubaveo ja BMK (amfetamiini lähteaine) ebaseadusliku sisseveoga Venemaa Föderatsioonist (kus BMK tootmine on legaalne). Leedus tegeleb enamik kuritegelikke ühendusi narkootikumide edasimüügi, organiseeritud röövide, käibemaksupettuse, salakaubaveo, inimkau-

banduse ja pettustega. Itaalia organiseeritud kuritegevuse kriminaalasjad on tihti seotud maffialaadsete kuritegelike grupeeringutega, kes osalevad ise kuritegevuses või annavad teistele kuritegelikele ühendustele lube kuritegude toimepanekuks. Portugalis seevastu stabiilsed väljakujunenud kuritegelikud rühmitused (nt maffiajõugud, tänavajõugud, perekondlikud klannid jne) puuduvad; pigem on tegemist piiratud tegutsemisajaga ad hoc organisatsioonidega. Nende põhitegevusteks on narkokaubandus ja immigrantide ebaseaduslik üle piiri toimetamine.

Eurojustile 2010. aastal saadetud organiseeritud kuritegevusega seotud kriminaalasjades on arvestatud *nõukogu järeldusi mobiilsete (rändavate) kuritegelike grupeeringute toime pandud kuritegude vastase võitluse kohta*. Tegemist on varavastaseid kuritegusid, peamiselt vargusi ja pettusi toime panevate kuritegelike grupeeringutega, kes on ülimalt mobiilsed, kasutades ära sisepiiride puudumist ELis ning tegutsedes ka väljaspool

Euroopa Liitu Skandinaavias, Venemaa Föderatsioonis, Ukrainas, Valgevenes ja Hiinas. Näiteks juveeli- ja luksускаupade kauplustele spetsialiseerunud Eesti kuritegelikud grupeeringud on viinud tegevuse üle Eesti territooriumilt teistesse liikmesriikidesse. Mõned narkokaubandusega tegelevad Leedu grupeeringud organiseerivad kuritegevust riigist väljaspool ning väldivad narkootikumide/lähteainete vedu läbi Leedu territooriumi.

Liikmesriikide õigusalasest koostöös organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel on tuvastatud mõningad spetsiifilised probleemid. Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsuses 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta kutsuti üles kõikides liikmesriikides ühtlustama kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud süütegude määratlusi ning selliseid süütegusid toime pannud või nende eest vastutavate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes näha ette kõnealuste süütegude raskusastmele vastavad sanktsioonid.

Liikmesriigid pidid raamotsuse sätete järgimiseks vajalikud meetmed võtma 11. maiks 2010. Selleteemalised õigusaktid on liikmesriigiti väga erinevad. Konkreetsetes teemades on märkimisväärseid erinevusi (nt põhiõigusrikkumiste liigid, jätkuvus, karistused jne) ning mõned liikmesriigid ei ole kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud süütegusid oma kriminaalseadustikes sätestanud, vaid on süütegudena sätestanud kuritegelikud kokkulepped teatavate õigusrikkumiste toimepanemiseks. See võib selgitada, miks Eurojustile saadetud „kuritegelikku ühendusse kuulumisega“ seotud kriminaalasjade arv liikmesriigiti oluliselt erineb ning miks mõned liikmesriigid ei ole selle kuriteoliigi all registreerinud ühtki kriminaalasja.

2.6 Ühised uurimisrühmad

Eurojust jätkas 2010. aastal ühiste uurimisrühmade toetamist ning ergutas nende loomist õigusala töötajate teavitamise ja nõustamise abil.

Eurojusti otsuse artikli 9f alusel osalesid Eurojusti liikmesriikide liikmed 2010. aastal Eurojusti esindajatena või oma riikide pädevate ametiisikutena 20 ÜURis, kus uuritavateks kuriteoliikideks olid teiste seas pettused, korrupsioon, autovargused, narkokaubandus ja inimkaubandus. Lisaks sai Eurojust liikmesriikidelt 11 Eurojusti otsuse artikli 13 lõike 5 kohast teadet ÜURide loomise kohta.

Eurojust jätkab ÜURide kasutamise-ga seotud laiendatud õiguslase koolituse toetamist ja edendamist Euroopa Liidus ja väljaspool liitu. Eurojust osales Europoli-siseses ÜURide koolitusprogrammis ning viis läbi koolitusi õigusala töötajate kogunemiskohtades, sealhulgas Euroopa Politseikolledžis (CEPOL) ning Kagu-Euroopa politseikoostöö konventsiooni (PCC SEE) sekretariaadi õpikodades.

2010. aasta detsembris toimus Europolis Eurojusti ja Europoli ühisel korraldusel riikide ÜURi-eksperptide võrgustiku kuues

aastakohtumine, millel osalesid 22 liikmesriigi eksperdid ja õigusala töötajad ning komisjoni ja nõukogu peasekretariaadi esindajad. Käsitleti mitmesuguseid teemasid alates mõnede riikide ÜURide loomise süsteemide praktilistest üksikasjadest kuni ÜURidele antavate toetuste, koos kolmandate riikidega ÜURide loomise ning ÜURide tulevikusuundumusteni. Toimus kaks õpikoda, üks teemal „Nõuded eduka riikliku ÜURi-eksperdi profiilile, leidjaroll ja missioon” ning teine lahendustele orienteeritud vestlusringina ÜURide loomise, tegevuse ja likvideerimise üldlevinud küsimustes, mida õigusala töötajad välja tõid.

Eurojust ja ÜURide tegevuse rahaline toetamine

Eurojust jätkas 2010. aastal ÜURide rahalist ja logistilist toetamist. Euroopa Komisjonile rahastamisprogrammi „Kuritegevuse ennetamise ja kuritegevuse vastane võitlus 2007–2013” esitatud kahe eduka taotluse alusel eralda-

ti Eurojustile vahendeid kaheks ÜURide rahastamise projektiks. Mõlema projektiga aitab Eurojust katta kahte levinumat ÜURidega seotud kululiiki: reisi- ja majutuskulusid ning tõlkimis- ja tõlkekulusid. Lisaks rahalisele toetusele on Eurojust saanud pakkuda varustust, näiteks mobiiltelefone, sülearvuteid, ning teise projekti raames ka kantavaid skannereid ja printereid.

Esimene ÜURide rahastamise projekt (katseprojekt) „Rahaline, administratiivne ja logistiline toetus ühistele uurimiserühmadele teabekeskuse ja keskse kontaktpunkti loomiseks” käivitus 2009. aasta juulis ning jõudis lõpule 31. detsembril 2010. Projekti eelarve oli 316 473 eurot. Projekti raames laekunud 34 rahastamistaotlusest 29 esitati 2010. aastal. 2010. aastal toetati projekti raames 10 ÜURi 13 liikmesriigis kokku 292 537 euroga.

Teine ÜURide rahastamise projekt, „ÜURide laiema kasutuselevõtu toetamine”, algas 1. oktoobril 2010 ning kes-

Pressikonverents ülemaailmse pedofiilivõrgustiku teemal

Eurojust toetas alates 2008. aastast Norra si-deprokuröri kaudu alaealiste seksuaalse kuritarvitamise ning laste kuritarvitamise pildimaterjali valmistamise ja levitamise uurimist. Uurimise edenedes ilmnisid võimalikud seosed teiste riikide ja kahtlusalustega, k.a Itaalia, USA,

Rumeenia, Ühendkuningriigi, Belgia, Prantsusmaa, Saksamaa, Tšehhi Vabariigi, Afganistani ja Brasiilia. Tänu asjasse kaasatud riikide ametiasutuste jõupingutustele ja nende Eurojustis koordineerimisele paljastati ülemaailmne pedofiilide võrk. Tänapäevaks on alustatud uurimist umbes 30 kahtlusaluse suhtes, kellest enamik asub USA-s; tuvastatud on üle 70 ohvri. Peeti viis koordineerimisõupidamist, millel osalenud riigid jagasid tõendusmaterjali ning koordineerisid VÕA taotlusi ja õigusrikkujate suhtes meetmete võtmist. Eurojusti kaudu toimunud koordineerimine ja teabevahetus aitas uurimisi alustada ja läbi viia. Lahendati uurimise ja kohtu alla andmise pädevusega seotud jurisdiktsiooniküsimusi. Valmistati ette ja viidi läbi Norra, Itaalia, Rumeenia ja USA ametiasutuste ühistoiminguid, sealhulgas läbiotsimisi, vahistamisi ja kahtlustatavate küsitlemisi. Eurojusti toetatud rahvusvaheline koostöö aitas kohtu- ja õiguskaitseasutustel kurjategijaid tuvastada ning arvukalt lapsohvreid päästa.

Horvaatia korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse amet teostas uurimist kaheksa kõrge ametiisiku suhtes, kellest üks on endine poliitik, kes olid aastatel 2006–2009 ebaseaduslikult kinnitanud ja väljastanud laene, et saadud vahendite eest mitme Horvaatia ja välismaa äriühingu kaudu aktsiaid soetada. Kahjusummaks hinnatakse ligikaudu 54 miljonit eurot. Ulatusliku uurimise raames küsitleti 29 teistes riikides asuvat tunnistajat, kontrolliti suurt hulka teiste riikide äriühinguid ja pangakontosid ning koguti seonduvaid dokumente. VÕA taotlused saadeti Ühendkuningriigile, Norrale, Ungarile, Tšehhi Vabariigile, Maltale, Serbia Vabariigile, Šveitsile ja Itaaliale ning Eurojust osutas selleks abi. Abistamine andis suurepäraseid tulemusi: osa dokumente saadi 24 tunni jooksul ning enamik paari päeva jooksul. Horvaatia prokurörid viibisid Ungaris ja Maltal tunnistajate küsitlemise juures. Maltal toimunud läbiotsimised oli üllenedud ning kätte saadi olulisi dokumente. Kohtuprotsess algab Horvaatias 2011. aastal.

tab 30. septembrini 2013. Teise projekti eelarve oli oluliselt suurem, 2 272 800 eurot. Ajavahemikul 25. oktoobrist 26. detsembrini 2010 sai Eurojust selle projekti raames 12 rahastamisaotlust ning toetusi anti 12 ÜURile 15 liikmesriigis kokku 265 161 euro ulatuses.

Täpsemad andmed käimasoleva ÜURide rahastamise projekti kohta on kättesaadavad Eurojusti veebilehel.

2.7 Eurojusti kolmandate riikidega seotud kriminaalasjad

Eurojusti koostöö kolmandate riikidega põhineb Eurojusti otsuse artikli 3 lõikel 2 ning artiklitel 26a ja 27b. 2010. aastal viidi läbi uuring Eurojusti tööst kolmandaid riike puudutavates kriminaalasjades ajavahemikul 1. septembrist 2008 kuni 31. augustini 2010.

Enim taotlusi saanud kolmas riik oli Šveits, millele järgnesid USA, Norra, Horvaatia, Venemaa Föderatsioon, Türgi, Albaania ja Ukraina. Kolmandaid riike hõlmavates kriminaalasjades olid peamiseks kuriteoliikideks narkokaubandus, kelmused ja pettused, rahapesu, kuritegelikkude ühendusse kuulumine ning inimete ebaseaduslik üle riigipiiri toimetamine.

Enamiku kriminaalasjade puhul paluti abi seoses õigusalase koostöö taotluste ja koordineerimisega. Enamikul juhtudel aitas Eurojust VÕA taotlusi, sealhulgas väljaandmistaotlusi kiiremini täita. Sellega seoses osutusid korduvalt takistuseks viivitused õigusalase koostöö taotluste täitmisel.

Eurojusti kaasabil kolmandatele riikidele esitatud õigusalase koostöö taotlused käsitlesid muu hulgas pangaandmete väljastamist, tunnistajate ja kahtlusaluste

küsitlemist, videokonverentsi vahendusel küsitlemist, side pealtkuulamist, läbiotsimisi, kontrollsaadetisi, kohtukutsete kättetoimetamist ning vara külmutamist, arestimist ja konfiskeerimist.

Eurojust korraldas ka koordineerimisnõupidamisi, millega toetati pädevate asutuste vahel teabe ja tõendite vahetamist, õigusalase koostöö taotluste ja rahvusvaheliste vahistamiskäskude üheaegset täitmist, üheaegseid läbiotsimisi ning kontrollsaadetisi. Koordineerimisnõupidamistel osales kolmandatest riikidest kõige sagedamini Šveits, millele järgnesid USA, Norra, Horvaatia, Venemaa Föderatsioon, Türgi, Albaania ja Ukraina. Vastavalt andmekaitsereeglitele aitas Eurojust isikuandmeid ja muud operatiivinfot vahetada üksnes nende kolmandate riikidega, millega on sõlmitud koostööleping.

Liikmesriikide pädevate asutuste tegevust aitas toetada asjakohane suhtlus

kolmandate riikide Eurojusti kontaktisikutega. Vajadusel võeti ühendust ka liikmesriikidest kolmandatesse riikidesse lähetatud sideametnike ja sidekohtunikega.

Kolmandatest riikidest Eurojusti lähetatud sideprokurörid

Kolmandatest riikidest Eurojusti lähetatud sideprokurörid saavad registreerida oma kriminaalasju vastavalt oma riigi ja Eurojusti koostöölepingule. Praegu on sideprokuröre kolm.

Norra sideprokurör Eurojustis registreeris 2010. aastal 50 kriminaalasja. Kriminaalasjad olid seotud narkokaubanduse, pettuste ning muude vara- ja avalike hüvede vastaste kuritegude, elu-, isiku- ja isikuvabadusevastaste kuritegude, inimkaubanduse ja küberkuritegevusega. Sideprokurör korraldas 2010. aas-

tal kolm koordineerimisnõupidamist, millel osalesid kaheksa liikmesriigi, USA ja Interpoli esindajad.

Horvaatia sideprokurör Eurojustis registreeris 2010. aastal 11 kriminaalasja. Kriminaalasjad olid seotud peamiselt korruptsiooni, pettuste ning muude vara- ja avalike hüvede vastaste kuritegude, elu-, isiku- ja isikuvabadusevastaste kuritegude ning narkokaubandusega. Horvaatia registreeritud 11 kriminaalasjast seitse olid seotud korruptsiooniga ning mõnega neist kaasnes pangakontode ja vara külmutamine jms.

USA sideprokurör Eurojustis registreeris 2010. aastal kolm kriminaalasja. Kriminaalasjad olid seotud peamiselt pettuste ning muude vara- ja avalike hüvede vastaste kuritegude, korruptsiooni, inimkaubanduse ja küberkuritegevusega. Sideprokurör korraldas 2010. aastal kaks

koordineerimisnõupidamist, millel osalesid Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Ungari, Hollandi ja Ühendkuningriigi, aga ka endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ja Šveitsi esindajad.

Sideprokuröride kinnitusel põrkuvad nad kriminaalasjadega töötamisel kokku samade takistustega kui riikide esindused.

Eurojusti üks peamisi tugevusi sideprokuröridega tehtavas koostöös on keerukates kriminaalasjades koordineerimisnõupidamiste korraldamine. Partnerlussuhted sideprokuröridega aitavad oluliselt kiirendada taotluste täitmist ning lahendada muid õiguslikke ja praktilisi probleeme. Kokkuvõttes on sideprokuröride kohalolek Eurojustis aidanud õigusala töötajatel orienteeruda Euroopa Liidu, liikmesriikide ja välispartnerite reguleerivates keerukates sätetes.

3 Suhted ELi partneritega

Euroopa õigusalase koostöö võrgustik

Eurojusti otsuse artikli 25a lõike 1 punkti b kohaselt kuulub EJNi sekretariaat Eurojusti personali hulka, ent töötab eraldi üksusena.

Eurojusti suhted EJNiga 2010. aastal tugevnesid. Juunis ja novembris kutsuti EJNi esindajad kahele MTRi nõupidamisele. Osavõtjad arutasid muude küsimuste seas ka liikmesriikide, Eurojusti ja EJNi rolli Eurojusti ning EJNi viljakama suhtluse kindlustamisel.

Eurojusti ja EJNi vastastikust täiendavust käsitleti kahel Eurojustis peetud erinõupidamisel. Oktoobris kohtusid kolleegiumi president, haldusdirektor ning EJNi

ja sidekohtunike töögrupi eesistuja EJNi eesistujariikide kolmiku ja EJNi sekretäriaga, et arutada Eurojusti ja EJNi koostöö laiendamise võimalusi. Arutelu keskendus kolmele teemale: kuidas parandada info liikumist Eurojusti ja EJNi kontaktisikute vahel; missugustes operatiivtööga seotud kriminaalasjades saaksid Eurojust ja EJN vastastikku täiendavalt tegutseda ning kuidas Eurojusti ja EJNi koostööd korrapäraselt hinnata. Lisaks lepiti kokku Eurojusti, EJNi ja tema sekretariaadi esindajatest koosneva ühise rakkerühma loomises, et leida praktilisi viise Eurojusti ja EJNi koostöö tugevdamiseks.

Ühise rakkerühma esimene kohtumine toimus MTRi viienda nõupidamise raames. Liikmed kinnitasid vajadust Eurojusti ja EJNi ühiselt ELi tasandil turundada, et

liikmesriigid näeksid mõlemat organisatsiooni ühe meeskonna liikmetena. Sellega seoses tuleks täies ulatuses ära kasutada Eurojusti riikliku koordineerimissüsteemi (ENKS) pakutavaid võimalusi Eurojusti ja EJNi tihedamaks koostööks. Samuti võiksid Eurojusti liikmesriikide liikmed asuda tegutsema EJNi kontaktisikutena, juhul kui see on võimalik ning eri riikide õigussüsteemides lubatud.

Europol

Eurojust ja Europol on jätkanud pingutusi koostöö tihendamiseks võitluses raske teipiiriüleste kuritegude vastu, laiendades selleks teabevahetust ning parandades strateegilist ja operatiivkoostööd. 1. jaanuaril 2010 jõustus muudetud koostööle-

ping, mis pakub erinevaid uusi võimalusi kahe organisatsiooni vaheliseks laiemaks koostööks, sätestades selleks eelkõige olukorrad, mille puhul kahe organi vaheline koostöö kriminaalasjades käivitub. Lisaks on sätestatud võimalus ühe asutuse esindajaid ajutiselt teise juurde lähendada ning kohustus teineteist ÜURides osalemisest teavitada. Vastavalt muudetud koostöölepingu artiklile 22 esitatakse igal aastal nõukogule ühine koostöö aastaaruanne.

Eurojust kutsus 2010. aastal Europoli jätkama aktiivset osalemist MTRI nõupidamistel, et arutada eelkõige ENKSi ja Europoli riiklike üksuste suhete tihendamist vastavalt Eurojusti otsuse artikli 12 lõike 5 punktile d.

Eurojust osales Europolis mitmel Europoli riiklike üksuste juhtide (ERÜJ) nõupidamisel. Toimus ka ERÜJ ja kolleegiumi kohtumine suurendamiseks teadlikkust Eurojusti rollist analüüsitoimikutes ning muudetud koostöölepingu uutest säte-

test tulenevast koostöö laiendamise potentsiaalst.

Eurojust jätkas Europoliga tehtava terrorismi- ja organiseeritud kuritegevuse alase strateegilise koostöö arendamist. 2010. aasta oktoobris andis Eurojust olulise panuse 2011. aasta OCTA aruandesse, järgides Eurojusti ja Europoli analüütikute väljatöötatud ranget metoodikat. See panus sisaldab kvalitatiivset ja kvantitatiivset infot Eurojusti kahe aasta töö kohta OCTA aruandes käsitletavate olulisemate prioriteetsete kuritegevusvaldkondade kriminaalasjades. Kvantitatiivseks analüüsiks vajalikud andmed võeti CMSist ja need valmistas ette Eurojusti kriminaalasjade haldamise töögrupp, kvalitatiivsete hinnangute aluseks oli aga peamiselt liikmesriikide esinduste küsitlemine seoses valitud kriminaalasjadega.

Eurojust jätkas Europoliga strateegilist koostööd terrorismiküsimustes, arutades erinevatel nõupidamistel terrorismivastase võitluse alaseid põhimõtteid ja stratee-

giaid ning andes oma panuse Europoli TE-SATi aruannetesse.

Operatiivkoostöö valdkonnas asus Eurojust 2010. aastal osalema veel kolme analüüsitoimikuga seotud töös. Need käsitlevad küberkuritegevust, merepiiratlust ja herooinikaubandust ning nende lisandumisega suurenes Eurojusti osalusega analüüsitoimikute arv 15-ni. Eurojust osales 41 Eurojusti koordineerimishooldamisel. Turvalise sideühenduse kaudu toimuv teabevahetus kasvas 27 protsenti ning 2010. aastal vahetati kokku 675 teadet. Tuleb ära märkida, et kvaliteetne koostöö on andnud suurepäraseid tulemusi ning Europoli esitatud analüüsiaruannete alusel on Eurojustil olnud võimalik õiguslase koostöö meetmeid kordineerida.

Et salajasemat teavet vahetada, tegi Eurojust 20. oktoobril 2010 Eurojustile ettepaneku vaadata läbi teineteise konfidentsiaalsus- ja turvastandardite vastavustabel võimaldamaks teabe vahe-

tamist kuni tasemeni „Eli ülisalajane“. Läbirääkimised Eurojusti ja Europoli vahel uue vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimiseks lõppesid 2011. aasta jaanuaris ning 15. veebruaril 2011 see jõustus.

Europoli osalusega kriminaalajade kohta vt 2. peatükki, eelkõige organiseeritud kuritegevust ja küberkuritegevust käsitlevaid osi.

OLAF

Pettuste-, korrupsiooni- ja muude ELi finantshuve kahjustavate kuritegude vastase võitluse tugevdamiseks jätkasid Eurojust ja OLAF 2010. aastal jõupingutuste koordineerimist ja korrapärast suhtlust. 2008. aasta Eurojusti ja OLAFi koostöökorralduse leping näitab, et koostöö keerukates kriminaalajades on laienenud, edastatakse rohkem kriminaalajade, kriminaalajade kokkuvõtteid ja kriminaalajadega seotud teavet ning poole-

liolevaid kriminaalajade vaadatakse regulaarselt läbi. OLAF saatis 2010. aastal Eurojustile neli kriminaalajade ja Eurojust OLAFi ühe.

9. juulil 2010 kohtusid Brüsselis Eurojusti president ja OLAFi peadirektori kohusetäitja, et anda hinnang koostööle ja arutada vajadust parema meetoodika järele, mille abil tuvastada koostööpõhise lähenemisviisi eeliste ära kasutamist võimaldavaid kriminaalajade. Rõhutati ka vajadust uurida kahe organi vahelisi sünergiavõimalusi Lissaboni lepingu pakutavate võimaluste valguses.

2010. aastal jätkusid Eurojusti ja OLAFi korrapärased sidekohtumised, et koostöö tugevdamiseks vahetada asjakohaste kriminaalajade kokkuvõtteid ning anda neis kriminaalajades tehtu kohta üldist tagasisidet. Sidekohtumistel on hoitud silma peal ka Eurojusti ja OLAFi teabevahetuseks vajaliku turvalise sidevõrgu rajamise edusammudel. Võrk rajatakse infotehnoloogia tollialast kasutamist käsitleva

nõukogu otsuse 2009/917/JSK raames. Nimetatud otsusega antakse Eurojustile alates 2011. aasta maist tolliinfosüsteemi ja tolli uurimisandmebaasi lugejaõigused, mis võimaldab Eurojustil saada vahetatut teavet liikmesriikide õigusasutuste paremaks abistamiseks.

Eurojusti-OLAFi töötajatevahetuse programmi raames käisid märtsis Eurojustis õppekülastusel OLAFi vanemuurijad ja üksuste juhid. OLAFi esindajatele tutvustati Eurojusti rolli, turvalise side taristut ning koostöökorralduse lepingu ja Eurojusti otsuse rakendamise mõju õigusalaselt koostööle. Eurojusti liikmesriikide esindajad osalesid omakorda septembris OLAFi juhatuse koosolekul ning kasutasid võimalust vahetada kogemusi OLAFi mitme üksuse, sealhulgas uurimis- ja tolliüksuse esindajatega.

Detsembris toimus Eurojusti ja Europoli ühiselt korraldatud 18. OLAFi pettuste vastase teabeametnike võrgustiku (OAFCN) nõupidamine. Eurojust on alates

*Ilkka Pertti Juhani Laitinen,
Frontexi tegevdirektor*

2004. aastast olnud riiklike pettustevastase võitluse asutuste ja organisatsioonide juhtide võrgustiku OAFCN liikmesinsitutsioon.

OLAFi osalusega kriminaalasjade kohta vt punkti 2.5 pealkirja *Pettused* all.

Frontex

Eurojust tihendas 2010. aastal sidemeid Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuriga (Frontex), et luua ja säilitada koostöösuhteid vastavalt Eurojusti otsuse artikli 26 lõikele 1.

Kahe organisatsiooni mitteametlike kontaktide jätkuna kohtusid Eurojusti president ja Frontexi tegevdirektor 29. aprillil 2010 Eurojustis, et arutada tulevase koostöö võimalikke valdkondi. Frontexi tegevdirektor osales kolleegiumi istungil ning tegi ettekande Frontexi organisatsioonist ja toimimisest.

Eurojust alustas Frontexiga suhtlust, et töötada võimalusel Eurojusti otsuse artikli 26 lõike 1 kohaselt välja koostöödokumendi projekt.

Euroopa õiguslase koolituse võrgustik

Eurojusti ja Euroopa õiguslase koolituse võrgustiku (EJTN) õiguslase koolituse alase koostöö alused on sätestatud 7. veebruari 2008. aasta vastastikuse mõistmise memorandumis. 2010. aasta töötajatevahetuse programmi raames oli kaks praktikanti kolmekuulisel praktilisel Eurojusti Itaalia ja Austria esinduses. Lisaks osales Eurojust 2010. aasta oktoobris ja novembris toimunud EJTNi seminaridel „Praktiline rahvusvaheline koostöö kriminaalasjades – EVMi ja VÕA simulatsioonid“ ning toetas aktiivselt nende korraldamist.

Eurojust tegi 2010. aastal ettepaneku politsei- ja õigusasutuste esindajate ühiseks osalemiseks kavas olnud ÜÜRide kursusel Londonis, kaasates seeläbi nii EJTNi kui ka CEPOLi. Eurojust andis üritusse ka otseste panuse, pakkudes seal ekspertkoolitust.

CEPOL

1. jaanuaril 2010 jõustus Eurojusti ja Euroopa Politseikolledži (CEPOL) vastastikuse mõistmise memorandum, mille eesmärk on piiritleda, ergutada ja parandada politseinike ja prokuröride koolitust seoses võitlusega raskete kuritegude vastu.

Edasi arenes Eurojusti ja CEPOLI koostöö, mille raames Eurojust toetas CEPOLI koolitustegevust ning CEPOL osales Eurojusti seminaridel ja konverentsidel. Esiletõstmist väärivad CEPOLI kaks 2010. aasta õppekõlastust Eurojusti. Lisaks toetas Eurojust aktiivselt 2010. aasta oktoobris toimunud CEPOLI ÜURide-teemalist seminari, ta kutsuti ka osalema 2010. aasta septembris peetud CEPOLI programmikomitee aasta-

kohtumisel. Eurojust andis oma panuse ka CEPOLI viieaastase töö väliahindamisse.

Eurojust ja CEPOL on kokku leppinud, et uuritakse võimalusi kõrgetele politseinikele ÜURide-teemalise koolituse pakkumiseks koostöös EJTNiga. Lisaks toetab Eurojust koolituskursuse materjalide ning Eurojusti-teemalise ühise õppekava väljatöötamist ja kasutuselevõttu.

4 Arengud

Aled Williams esineb Euroopa Parlamendi LIBE komitees

Nõukogu otsuse 2009/426/JSK rakendamine

2009. aasta juunis avaldatud Eurojusti otsuse muudatuste eesmärk on parandada Eurojusti operatiivtööd. Olulised punktid on teatavate kriminaalasadega seotud teabe Eurojustile edastamine ning Eurojusti abi liikmesriikide õigusala töötajatele nädala- ja ööpäevaringselt kättesaadavaks tegemine.

Kuna liikmesriigid peavad Eurojusti otsuse sätteid 2011. aasta juuniks üle võtma, jätkas Eurojust 2010. aastal oma mitteametliku töörühma vahendusel ambitsioonikat rakendusprogrammi, millesse kaasati Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ning liikmesriikide eksperte. Programmi loomise eesmärk oli tagada

sobivate koordineerimis-, suhtlus-, aruandlus- ja hindamismehhanismide olemasolu.

2010. aastal toimus kaks MTRi kohtumist. Neil keskenduti peamiselt ERKSi loomisele ja toimimisele, Eurojusti ja EJNi kontaktisikute infovahetusele ning Eurojusti välissuhetele kolmandate riikidega. Näidati, kuidas saaks ENKSis info- ja kommunikatsioonitehnilise abivahendina kasutada kavandatavat EPOC IV andmevahetusstandardit (vt 1. peatükk).

Rakendusprogrammi üks oluline osa on mehhanism kriminaalasadega seotud teabe liikmesriikidest Eurojustile edastamise lihtsustamiseks. Sel eesmärgil on Eurojust asunud looma teabe edastamiseks sobivat standardmalli ning sellega

Peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumi kohtumine

kaasnevaid turvalise andmeedastuse ja andmetöötluse tehnilisi tingimusi.

Sama teemaga seoses on loomisel ka jooksva koordineerimise süsteem, mis võimaldab Eurojustil talle saadetavaid taotlusi ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas vastu võtta ja töödelda. Jooksvat

koordineerimist alustatakse 2011. aastast ning see suurendab Eurojusti suutlikkust kiireloomulistesse kriminaalasjadesse sekkuda.

Eurojusti otsuse muudatustega nähti ka ette, et Eurojust peaks oma hoolde võtma ühiste uurimisrühmade võrgustiku ning

genotsiidi- ja sellega seotud kuritegude vastase võitluse võrgustiku sekretariaadid. Eurojust viis 2010. aastal lõpule mõlema võrgustiku koordineerijate värbamise ning nad asuvad 2011. aasta alguses tööle Eurojusti personali koosseisus.

Sisejulgeoleku strateegia (COSI; peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorum)

Eurojust osales 2010. aastal mitmesugustes ELi tasandi poliitilistes arengutes. Sisejulgeoleku strateegiaga, mille nõukogu 2010. aasta veebruaris kinnitas, nähakse ette neljaastmeline poliitikatsükkel Euroopa Liidu sisejulgeoleku tugiraamistiku väljatöötamiseks. Vastavalt 2009. aasta novembris tehtud otsusele loodi sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alaline komitee (COSI), mis on volitatud koordineerima ja hindama Euroopa Liidu julgeolekupoliitika põhimõtteid, sealhulgas vajadusel õiguslast koostööd kriminaalasjades, kuivõrd see on seotud sise-

Brugge seminar, september 2010.

Vasakult paremale: asepresident Michèle Coninx; Euroopa Kolledži rektor Paul Demaret; Belgia justiitsminister Stefaan De Clerck; Õigusküsimuste peadirektoraadi peadirektor Françoise Le Bail; president Aled Williams; Belgia riigiprokurör Johan Delmulle

Julgeoleku valdkonna operatiivkoostööga. Eesistujariik Belgia algatas 2010. aastal

projekti „Harmoonia”, mille eesmärk on ühtlustada ja lõimida olemasolevaid ELi

õigusakte uute arengutega, töötades selles muu hulgas välja Euroopa ühise kriminaalteabe kontseptsiooni ning tõelise Euroopa poliitikatsükli. JSK nõukogu istungil 2010. aasta novembris vastuvõetud järeldustes organiseeritud kuritegevuse ja raskete rahvusvaheliste kuritegude valdkonna ELi poliitikatsükli kohta tehakse ettepanek luua raskete rahvusvaheliste ja organiseeritud kuritegude jaoks mitmeaastane poliitikatsükkel, mis koosneb neljast etapist: ohtude hindamine, poliitiliste prioriteetide määramine, rakendamine ning hindamine.

Eurojust leiab neid arenguid arvestades, et tema osalusest sisejulgeoleku küsimuste õigusalasest mõttes võiks kasu olla, ning ta toetas 2010. aastal Euroopa Liidu liikmesriikide peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumi tööd. Eurojustilt said ulatuslikku toetust kohtumised, mille organiseerisid 2010. aasta mais eesistujariik Hispaania ning 2010. aasta detsembris eesistujariik Belgia. Detsembrikuisel kohtumisel määras konsultatiivfoorum kindlaks oma tule-

vase ülesande ning palus Eurojustil enda hoolde võtta foorumi kohtumiste korraldamine ning kaaluda haldus- ja sekretariaaditoe pakkumist muu hulgas kohtumiste ettevalmistamiseks.

Eurojusti tuleviku töörühm

Detsembris 2009 kiitis Eurojust heaks tulevikuküsimuste töörühma loomise, kes arutaks ELTLi artiklitel 85 (Eurojusti puudutavad sätted) ja 86 (Euroopa Prokuratuuri loomine Eurojusti baasil) põhinevaid võimalikke arenguid. Töörühma põhiülesanne on edendada Eurojusti praktilistel kogemustel põhinevat asutusesisest arutelu ning anda vajaduse korral panus erinevate Euroopa institutsioonide ja foorumite aruteludesse.

Töörühm kohtus 2010. aastal korrapäraselt, et arutada mitmesuguseid küsimusi seoses Eurojusti Lissaboni lepingu järgse tulevikuga, ning oma panuse andsid nii väliseksperdid kui ka Eurojusti õigusalala töötajad. Septembris 2010 korraldas

Eurojust Brugges seminari „Eurojust ja Lissaboni leping: tõhusamalt tööle“, mis viidi läbi koostöös Euroopa Liidu eesistu-

jariigi Belgiaga. Rohkem kui 120 eksperti, nende seas akadeemikud, liikmesriikide, ELi institutsioonide ja asutuste esindajad

Brugge seminar, september 2010

ning Eurojusti liikmesriikide liikmed arutasid Eurojusti edasist arengut ning võimalusi Euroopa Prokuratuuri loomiseks vastavalt Lissaboni lepingu uutele sätetele. Seminari kokkuvõtte on avaldatud nõukogu dokumendina.

Eurojust andis oma panuse Euroopa Parlamendi korraldatud Euroopa Prokuratuuri teemalisse uuringusse, kus juhiti tähelepanu sellele, et oluline on mõju põhjalik hindamine ning tõenduspõhised analüüsid kriminaalasjades tehtud töö ja õigusalade töötajate seisukohalt.

Koostöö justiits- ja siseküsimustes

Justiits- ja siseküsimustega tegelevate Euroopa institutsioonide vahelise koostöö laiendamise vajalikkust on sageli rõhutatud. 2009. aasta oktoobris kutsus nõukogu eesistuja Eurojusti, Europoli, CEPOLI ja Frontexit osalema kuritegevuse vastu võitlevate ELi asutuste koostööd käsitleva ühisaruande koostamisel. Eurojust ja ta partnerid tõid esile valdkondi, kus võiks kahe- ja mitmepoolset koostööd edasi arendada, ning 2010. aasta juunis

võttis COSI nende koostatud lõpparuande vastu. COSI kutsus asutusi üles lõpparuandes sisalduvaid meetmeid 2011. aasta lõpuks ellu rakendama ning justiits- ja siseküsimustega tegelevate asutuste juhtide korrapäraseid kohtumisi korraldama. On koostatud arvestusleht erinevate meetmete seisundi jälgimiseks ja nende konkreetsete rakendamiseede sedastamiseks ning seda ajakohastatakse korrapäraselt. JSK asutuste juhtide 2010. aasta novembri kohtumisel Europolis otsustati, et 2011. aastal peaks JSK asutuste sekretariaat asuma Eurojustis.

5 Nõukogu järelduste alusel võetud meetmed

Nõukogu võttis 2010. aasta 3. juunil vastu Eurojusti kaheksandat varasemateski aruannetes, kirjeldab Eurojust käesolevas peatü-
aastaruannet käsitlevad järeldused (dokument 9959/10). Nagu kis valdkondi, mille kohta nõukogu soovitusi andis.

Tegevus kriminaalasjades: analüüs, hindamine ja takistuste väljaselgitamine	
<p>Suurendada Eurojusti võimekust analüüsida ELi tasandi õigusalase koostöö takistusi samade vahendite abil, millega hinnatakse tegevust kriminaalasjades. Anda korrapäraselt teavet Euroopa Liidu õigusalase koostöö olukorrast. Koguda teavet õigusalase koostöö instrumentide kasutamisega seotud praktiliste ja õiguslike probleemide kohta ning anda aru nõukogule, parlamendile ja komisjonile.</p>	<p>Eurojust on jätkanud kriminaalasjades tehtud töö süsteemset hindamist, et selgitada välja rahvusvahelise õigusalase koostöö takistused. Aastaruande 2. peatükis tuuakse ära kriminaalasjade statistika ning, võttes arvesse nõukogu järeldusi eelmise aasta aruande kohta, kirjeldatakse õigusalase koostöö takistusi, õigusalase koostöö vahendite kasutamist Eurojusti kriminaalasjades ja hinnanguid õigusinstrumentidele. Kirjeldus põhineb Eurojustile saadetud kriminaalasjadel.</p> <p>Eurojust tegeleb Eurojusti kriminaalasjade käsiraamatu väljatöötamisega.</p>

Kriminaalasjade liigitamine ja statistika

Esitada statistika standardsete/keerukate kriminaalasjade ja kahepoolsete/mitmepoolsete kriminaalasjade kohta ning rohkem keskenduda koordineerimist nõudvatele keerukatele kriminaalasjadele.

Kriminaalasjade kahe- ja mitmepoolseteks liigitamist on taasalustatud. On muidugi selge, et kahepoolsed kriminaalasjad ei pruugi olla seotud kergemate kuritegudega ega nõuda Eurojusti kaasamist vähemal määral. Kahepoolne käibemaksupettuse kriminaalasi võib põhjustada miljoneid eurosid kahju ning nõuda Eurojusti kõigi ressurside kasutamist, kuna asi on õiguslikult ja tõendamise seisukohalt keerukas ning vaja on lahendada näiteks piiriülese pealtkuulamise ja vara konfiskeerimisega seotud küsimusi. Seevastu mõnes mitmepoolses narkokaubanduse kriminaalasjas võivad konfiskeeritavad kogused olla väikesed ning Eurojustilt vajatava toetuse maht piiratud. ***Lisaks sellele võib kriminaalasi, mis Eurojustis on kahepoolne, olla liikmesriigis mitmepoolne.***

Standardseteks/keerukateks liigitamise taaskasutuselevõttu arutati põhjalikult, kuid heaks ei kiidetud. Eurojust on katsetanud erinevaid aspekte sisaldavat maatriksit, et üritada sellisele vahetegemisele objektiivset alust luua, kuid leidnud, et see ei ole praktikas võimalik. Kriminaalasjade haldamise süsteemi sissekandmise ajal ei pruugi kriminaalasjal keerukusele viitavaid aspekte olla, kuid hiljem võivad need ilmne da. Niisamuti võib algselt keerukaks peetud kriminaalasi tegelikkuses mitte nõuda Eurojusti täisressursse, näiteks koordineerimisnõupidamisi, ning seda tuleks käsitleda pigem standardsena. Lisaks võib Eurojustis standardseks liigitatud kriminaalasjal olla mõjusid, mis teevad selle asjaga seotud siseriiklike õigusasutuste jaoks keerukaks. Eurojusti vähene abi võib samas olla võtmetähtsusega ning avaldada riigi tasandil suurt mõju.

Ka ei pruugi standardseteks/keerukateks liigitamisest olla abi olnud neile, kes Eurojusti tööd poliitika seisukohalt vaatavad. On arvatud, nagu seonduksid keerukad kriminaalasjad organiseeritud kuritegevusega, ehkki see alati nii ei ole. Samamoodi võidakse standardseteks/keerukateks liigitamist kahe-/mitmepoolsusega tarbetult segi ajada: pidada kahepoolset ja standardset (ning mitmepoolset ja keerukat) ekslikult sünonüümideks. Sellises olukorras võidakse kriminaalasju kogemata teistele asutustele saata, ehkki tegelikult oleks vaja Eurojusti abi. Seda probleemi illustreeriv näide kriminaalasjast: Euroopa vahistamismääruse täitmisele kaasaaitamine võib hõlmata erinevate õigustavade seotud „standardsete” suhtlus- ja teavitamisprobleemide lahendamist. Samas võib täitmisel ilmned a „keerukaid” küsimusi (nt *ne bis in idem*, määruse seotus süüdistuse või süüdimõistmisega, „lõpliku” kohtuotsuse tähenduse tõlgendamine, ELi ja siseriikliku õiguse seosed, konkureerivate määruste olemasolu).

Alljärgnevas üheksas statistikalises on ära toodud 1) Eurojustis aastatel 2002–2010 registreeritud kriminaalasjade arv koos jaotusega kahe- ja mitmepoolseteks; 2) liigitus Eurojusti pädevuste järgi (artikli 4 lõiked 1 ja 2 ning õiguslik analüüs); 3) prioriteetsed kuriteoliigid Eurojusti kriminaalasjades; 4) prioriteetsed kuriteoliigid ja muud kuriteoliigid Eurojusti kriminaalasjades; 5) taotlejariigid Eurojusti kriminaalasjades; 6) Eurojusti kriminaalasjades taotlusi saanud riigid; 7) koordineerimisnõupidamiste üldarv; 8) koordineerimisnõupidamisi taotlenud riigid; ja 9) koordineerimisnõupidamistele kutsutud riigid.

Eurojust–EJN	
<p>Anda aru konkreetsetest meetmetest seoses kriminaalrajade edastamisega EJNile ning tuua välja seonduvad takistused.</p>	<p>Eurojust edastab sageli kriminaalrajade EJNi kontaktisikutele ning seda tehakse tõhusalt ja kiirelt. Kriminaalrajade on edastatud ka liikmesriikide sidekohtunikele.</p> <p>Seoses kriminaalrajadega, mida võiks EJNi kontaktisikutele edastada, on Eurojust välja töötanud rea kriminaalraja iseloomust olenevaid tavasid: mõningate liikmesriikide esindused teavitavad oma riikide ametiasutusi pidevalt küsimustest, mida oleks saanud EJNile saata; teised edastavad neid vahetult EJNi kontaktisikutele; kolmandad on seadnud sisse tihedad sidemed oma EJNi kontaktisikute ja EJNi korrespondentidega. Ärgitatakse saatma õigusabitaotlusi esmalt Eurojustile, kes kontrollib nende kvaliteeti ning püüab ette näha probleeme, mis võivad hilisemal etapil siseriiklike menetlusi takistada.</p> <p>Tuleb rõhutada, et Eurojust ja EJN täiendavad teineteist ning kasutavad oma ülesannete täitmisel ära teineteise oskusteavet. Mis nõukogu järeldustesse puutub, siis kriminaalrajade saadetakse EJNi asemel Eurojustile peamiselt kaht liiki põhjustel. Esiteks jõuab osa kriminaalrajade Eurojusti seetõttu, et katsed õigusabialase koostöö küsimusi EJNi kaudu lahendada ei ole selgeid tulemusi andnud. Eurojusti poole pööratakse seepärast, et muud kanalid ei ole tulemusi andnud. Teiseks edastatakse kriminaalrajade Eurojustile seetõttu, et vajatakse nimelt kiiret tegutsemist, mida kontaktisikute struktuur ei pruugi alati võimaldada.</p>

Koordineerimisnõupidamised ning Europoli ja OLAFi kaasamine	
<p>Edendada koordineerimisnõupidamisi ning kaasata vajadusel Europoli, OLAFit ja teisi ELi asutusi. Parandada koordineerimises osalemise korral Eurojusti juurdepääsu Europoli analüüsitoimikutele ning Europoli juurdepääsu teabele.</p>	<p>Eurojust pidas 2010. aastal 141 koordineerimisnõupidamist ehk kümne võrra rohkem kui 2009. aastal. Europol osales 41 koordineerimisnõupidamisel ning OLAF ühel.</p> <p>Eurojust ühines 2010. aastal veel kolme analüüsitoimikuga ning Eurojusti osalusega analüüsitoimikute arv suurenes sellega 15-ni.</p> <p>Eurojust ja Europol teevad tihedat koostööd ÜURidega seotud algatuste osas.</p> <p>Täpsemat infot Europoli ja OLAFi koostöö kohta vt 3. peatükist.</p>
Eurojusti panus OCTAsse ja TE-SATi aruandesse	
<p>Anda oma panus OCTAsse ja TE-SATi aruandesse.</p>	<p>2010. aasta oktoobris andis Eurojust 2011. aasta OCTA aruandesse olulise panuse, mis sisaldas kvalitatiivset ja kvantitatiivset infot Eurojusti kahe aasta töö kohta olulisemate prioriteetsete kuritegevusvaldkondade kriminaalasjades. Eurojust panustas ka TE-SATi aruandesse, andes kvantitatiivset ja kvalitatiivset infot terrorismiga seotud küsimustes. Lisaks osales Eurojust regulaarselt Europoli TE-SATi nõuandekogu istungitel.</p>

Eurojusti otsuse artiklite 6 ja 7 kasutamine	
<p>Suurendada artiklites 6 ja 7 sätestatud tegevuste mahtu.</p>	<p>Liikmesriikide esindused andsid oma riikide ametiasutustele sageli tegutsemissoovitusi ilma artikli 6 kohasele pädevusele ametlikult viitamata. Kriminaalasjades saadud kogemustest nähtub, et ametlikke kirjalikke soovitusi kasutavad vaid mõned liikmesriigid, tingituna uurimise läbiviimisega seotud erireeglitest. Ametlike taotluste esitamise juhtudest osa viisid Eurojustis uute kriminaalasjade avamiseni ja koordineerimismõupidamiste korraldamiseni. Kolleegium andis 2010. aastal ühe artikli 7 kohase soovitusi.</p> <p>Eurojust leiab, et kohtualluvuse konflikte käsitleva artikli 7 lõike 2 ja õigusosalase koostöö korduvprobleeme käsitleva artikli 7 lõike 3 kasutamist on veel vara hinnata. Liikmesriikide esindused kasutavad praegu kohtualluvuse konfliktide lahendamiseks oma volitusi, ilma et kolleegium kirjalikke mittesiduvaid arvamusi esitaks. Aktiivsemalt tulnuks ehk ära kasutada artikli 7 lõiget 3, et esitada kolleegiumi kirjalikke arvamusi raskuste kohta. Eurojust kavatseb koostada mittesiduvate kirjalike arvamuste esitamise juhised. Samuti valmistab Eurojust ette juhendi konkureerivate EVMide puhul arvamuste esitamiseks vastavalt EVMi raamotsuse artikli 16 lõikele 2.</p> <p>Täpsemalt vt punkti 2.4 artiklite 6 ja 7 kasutamist käsitlevast osast.</p>

Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem

Suurendada Eurojusti ja liikmesriikide jõupingutusi süsteemi tõhusaks käivitamiseks enne 2011. aasta juunit.

Uue Eurojusti otsuse rakendustähtaega arvestades ning ERKSi ja infovahetusprojekti raames on jätkatud järgmiste materjalide koostamist, mis juuniks 2011 on dokumentidena saadaval:

- Eurojusti otsuse artikli 13 lõigete 5–7 kohaselt Eurojustile teabe edastamise **standardmall**;
- Eurojusti otsuse artikli 13 lõigete 5–7 tõlgendamist käsitlev **dokument**;
- **dokument**, mis käsitleb ERKSi ülesandeid (sealhulgas „ühisnimetajat“) ning Eurojusti riiklike korrespondentide profiili ja praktilisi ülesandeid eelkõige artikli 12 lõike 5 kasutamisel;
- **juhend** Eurojustist riikide pädevatele ametiasutustele ja ELi asutustele saadetava teabe ja tagasiside sisu, sageduse ja vormi kohta; ja
- **„kataloogikaardi“ mall** Eurojusti otsuse rakendamise üksikasjade kohta olemasoleva teabe kokkukogumiseks ERKSi loomise ja toimimise ning teabevahetuse valdkonnas (koos kontaktandmetega).

Ühised uurimisrühmad	
<p>Reklaamida õigusala töötajate seas ÜURide loomist ning vajadusel Europoli, OLAFi ja teiste ELi asutuste kaasamist.</p>	<p>Eurojusti liikmesriikide liikmed osalesid 2010. aastal Eurojusti otsuse artikli 9f alusel Eurojusti esindajatena või oma riikide pädevate ametiisikutena 20 ÜURis, kus kuriteoliikideks olid teiste seas pettused, autovargused, narkokaubandus ja inimkaubandus.</p> <p>Lisaks sai Eurojust liikmesriikidelt 11 Eurojusti otsuse artikli 13 lõike 5 kohast teadet ÜURide loomise kohta.</p> <p>Lisateavet vt punktist 2.6.</p>
Kriminaalasjade haldamise süsteem	
<p>Rakendada ellu Eurojusti otsuse uued sätted ning CMSi võimalusi täielikult ära kasutada, et näiteks anda liikmesriikidele ristviidete analüüsil põhinevaid soovitusi uurimiste alustamiseks.</p>	<p>CMSi süvaanalüüs on käimas. 2010. aastal tehti selle kasutajasõbralikkuse suurendamiseks olulisi muudatusi. Sellele vaatamata jätkatakse jõupingutusi, et teha sellest tõhus tööriist kriminaalasjadega seotud asjakohase teabe talletamiseks ning kriminaalasjades tehtava töö analüüsimiseks ja hindamiseks, sealhulgas vajadusel sihtviidete analüüsimiseks. Tulevasse CMSi lisatakse ka Eurojusti otsuse uued sätted. Väljatöötamisel on artikli 13 kohase teabe edastamise mall, et CMSi saaks andmeid sisestada poolautomaatselt.</p>

Eurojusti veebileht – võrgustike sekretariaadid	
Luu Eurojusti veebilehele jaotised võrgustike kohta, kellele Eurojust sekretariaaditeenust osutab.	ÜÜRide võrgustiku sekretariaadi jaotis luuakse Eurojusti veebilehele 2011. aastal ning sama tehakse ka teiste võrgustike tulevaste sekretariaatide puhul.
Strateegiline käibemaksupettuste projekt	
Avaldada andmed strateegilise projekti tulemuste kohta.	2010. aastal jätkas Eurojust tihedas koostöös Europoliga tööd strateegilises projektis käibemaksupettustega seotud teabevahetuse ja VÕA laiendamiseks ELi liikmesriikide õigusasutuste vahel. Liikmesriikide õigusasutustele laialisaadetud küsimustiku põhjal valmistasid Eurojust ja Europol ette 28. märtsil 2011 Eurojustis toimuva käibemaksupettuste teemalise seminari päevakava ja näidiskaasused. Kohtumisel osalevad käibemaksupettuste uurimise ja kohtu alla andmise valdkonna kogenud spetsialistid, kes leiti liikmesriikide esinduste abiga.
Eurojusti ja Frontexi koostöö	
Kehtestada ametlik töökord senisest <i>ad hoc</i> koostööst ulatuslikumaks koostööks Frontexiga.	Eurojust alustas Frontexiga suhtlust, et töötada võimalusel Eurojusti otsuse artikli 26 lõike 1 kohaselt välja koostöödokumendi projekt. Vt 3. peatükki.

Suhete tugevdamine kolmandate riikide ja organisatsioonidega	
<p>Tugevdada suhteid kolmandate riikide ja organisatsioonidega väljaspool ELi, arvestades eelkõige andmekaitse küsimustega seotud probleeme.</p>	<p>Vt suhteid kolmandate riikide ja organisatsioonidega ning Eurojusti kolmandaid riike hõlmavat tegevust kriminaalasjades käsitlevaid 1. peatükki ja punkti 2.7.</p>
Kolleegiumi töötulemuste projekt ja OSÜ	
<p>Esitada nimetatud projektide tulemused. Keskenduda Eurojusti põhitegevusele ning kaaluda meetmeid vähendamaks kolleegiumile ja liikmesriikide liikmetele pandud koormust, mis tuleneb Eurojusti otsuse artiklites 6 ja 7 sätestamata ülesannetest.</p>	<p>2010. aasta juunis võttis Eurojust konsultatsioonifirmalt saadud OSÜ projekti 1. etapi 4. osa lõpparuande alusel vastu otsused oma haldusaparaadi restruktureerimiseks. Oktoobris 2010 võeti vastu vajalike organisatsiooniliste muudatuste tegevuskava, mis sisaldas ülevaadet põhitegevustest, personalist ja tähtaegadest, sealhulgas ettepanekuid rakendusetapil võetavate meetmete kohta.</p> <p>Kavas on seitse erinevat projekti, et leida võimalusi Eurojusti tegevuse soodustamiseks: 1) osa juhtimisotsuste delegeerimine Eurojusti kolleegiumilt juhatusele; 2) kolleegiumi töögruppide tegevuse ümberjagamine portfelli halduse struktuuris; 3) tulemusjuhtimine ja riskijuhtimine; 4) Eurojusti haldusstruktuuride Eurojusti põhitegevusele vastavuse tagamine; 5) haldusaparaadi restruktureerimine ja ametiastmete ümbervaatamine; 6) kultuur; ja 7) koolitus.</p> <p>Põhitegevusega tihedalt seotud küsimusena kaalutakse ka operatiivtöölase arvamuste vahetuse ümberkorraldamist, et kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö õiguslike takistuste arutamiseks rohkem aega anda.</p>

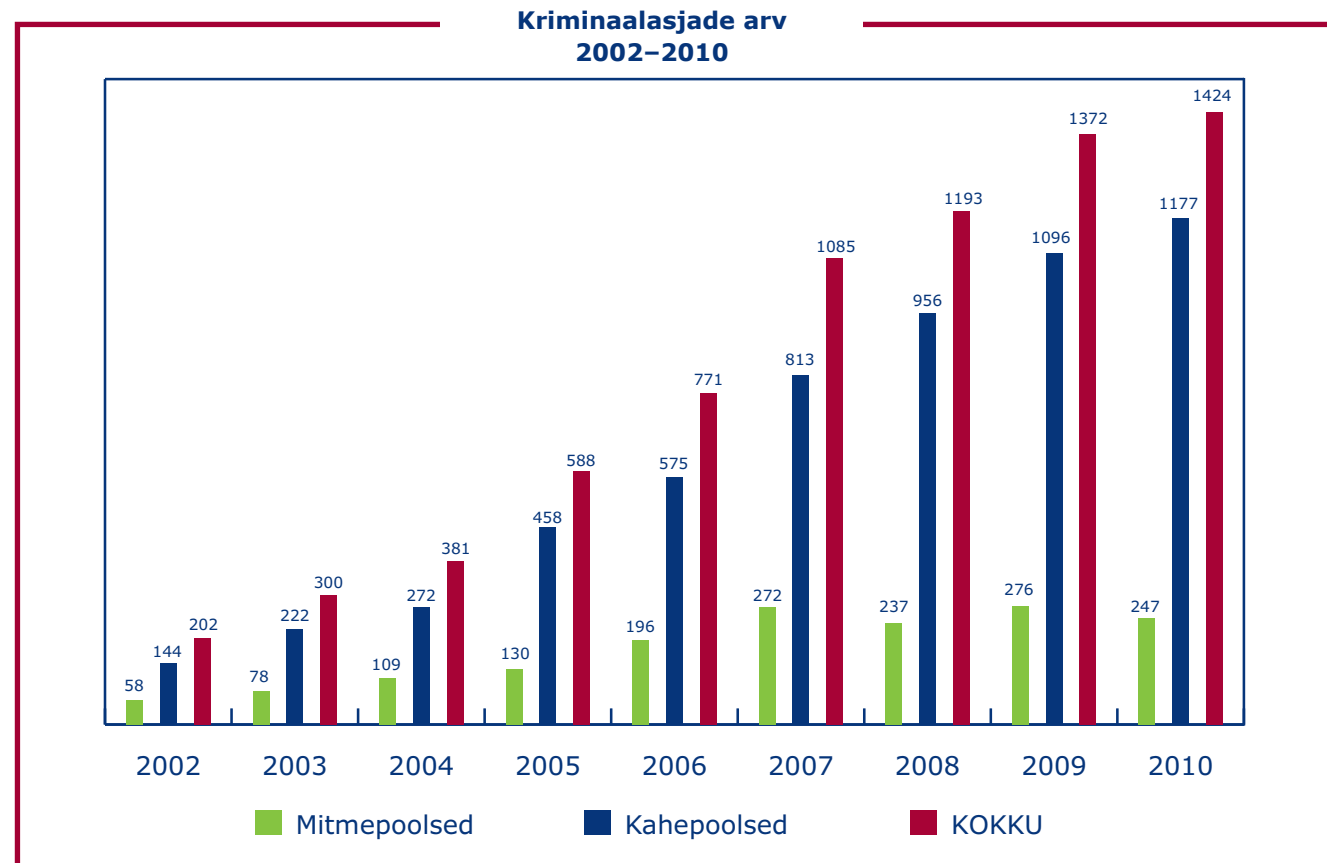

Eurojusti otsuse rakendamine	
Jätkata Eurojusti otsuse rakendamise seotud tööd.	Vt nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsuse 2009/426/JHA rakendamist käsitlevat punkti 4. peatükis.
Eurojusti töökorra läbivaatamine	
Vaadata läbi töökord.	Kolleegiumi ülesannete, vastutuse, juhtimise ja töömeetodite osas on algatatud strateegiline projekt, mis hõlmab töökorra läbivaatamist. Arutatakse ettepanekuid Eurojusti töömeetodite parandamiseks, et rakendada Eurojusti otsust ning kaaluda OSÜ raames otsuste delegeerimise jms ettepanekuid.
Jooksev koordineerimine	
Anda aru jooksva koordineerimise kasutuselevõtust ja sellest saadavast lisandväärtusest.	Jooksva koordineerimise projekt käivitati 2010. aasta mais, et Eurojust saaks talle saadetavaid taotlusi iga päev ja ööpäev läbi vastu võtta ja töödelda. Asutusesisesed põhimõtted ja protseduurid on vastu võetud. On otsustatud kasutusele võtta tehniline lahendus, mis võimaldab kohtu- ja õiguskaitseorganitel Eurojustiga igal ajal ühendust võtta. Projektiga nähakse ette ka tehniline lahendus nende esindajate töögraafiku automaatseks ajakohastamiseks ja laialisaatmiseks, kelle kaudu jooksev koordineerimine toimub. Ettevalmistamisel on tutvustusmaterjalid kõigis ELi ametlikes keeltes.

Lisa

1. joonis

Eurojust registreeris 2010. aastal 1424 kriminaalasja, seega jätkus liikmesriikide abitaotluste arvu kasv, mis on kestnud juba alates 2002. aastast. Ligikaudu viiendik neist kriminaalajadest hõlmas kolme või enam riiki.

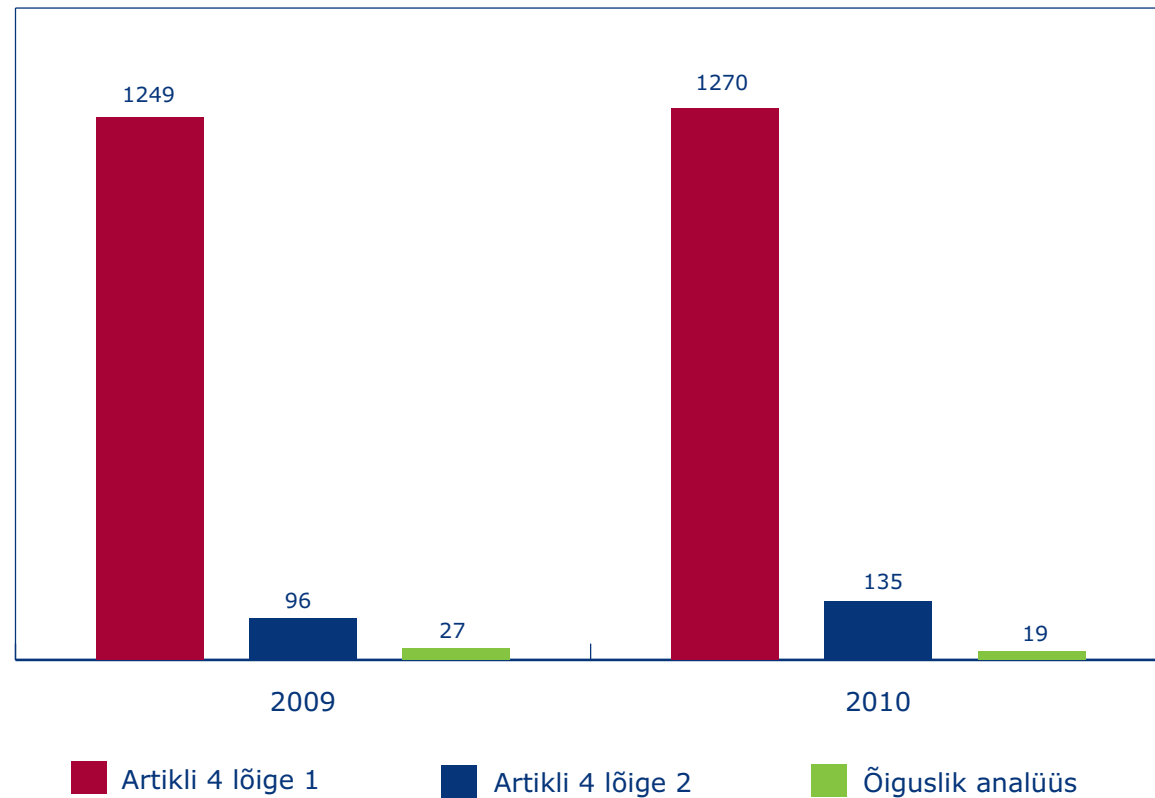
2. joonis

Vastavalt Eurojusti otsuse artikli 4 lõikele 1 kuuluvad Eurojusti pädevusse üldjuhul samad kuriteo- ja süüteoaliigid, mis kuuluvad ka Europoli pädevusse, ning muud süüteod, mis on toime pandud koos nimetatud liiki kuritegude ja süütegudega.

Muude süütegude puhul võib Eurojust kooskõlas oma tegevuse eesmärkidega osutada uurimisel ja kohtu alla andmisel abi, kui liikmesriigi pädev asutus seda artikli 4 lõike 2 kohaselt taotleb.

Liikmesriik võib paluda Eurojusti abi ka üldisemates küsimustes, mis ei pruugi olla otseselt seotud menetletava kriminaalasjaga, muu hulgas siseriikliku õiguse või menetlustega seotud küsimustes (õiguslik analüüs).

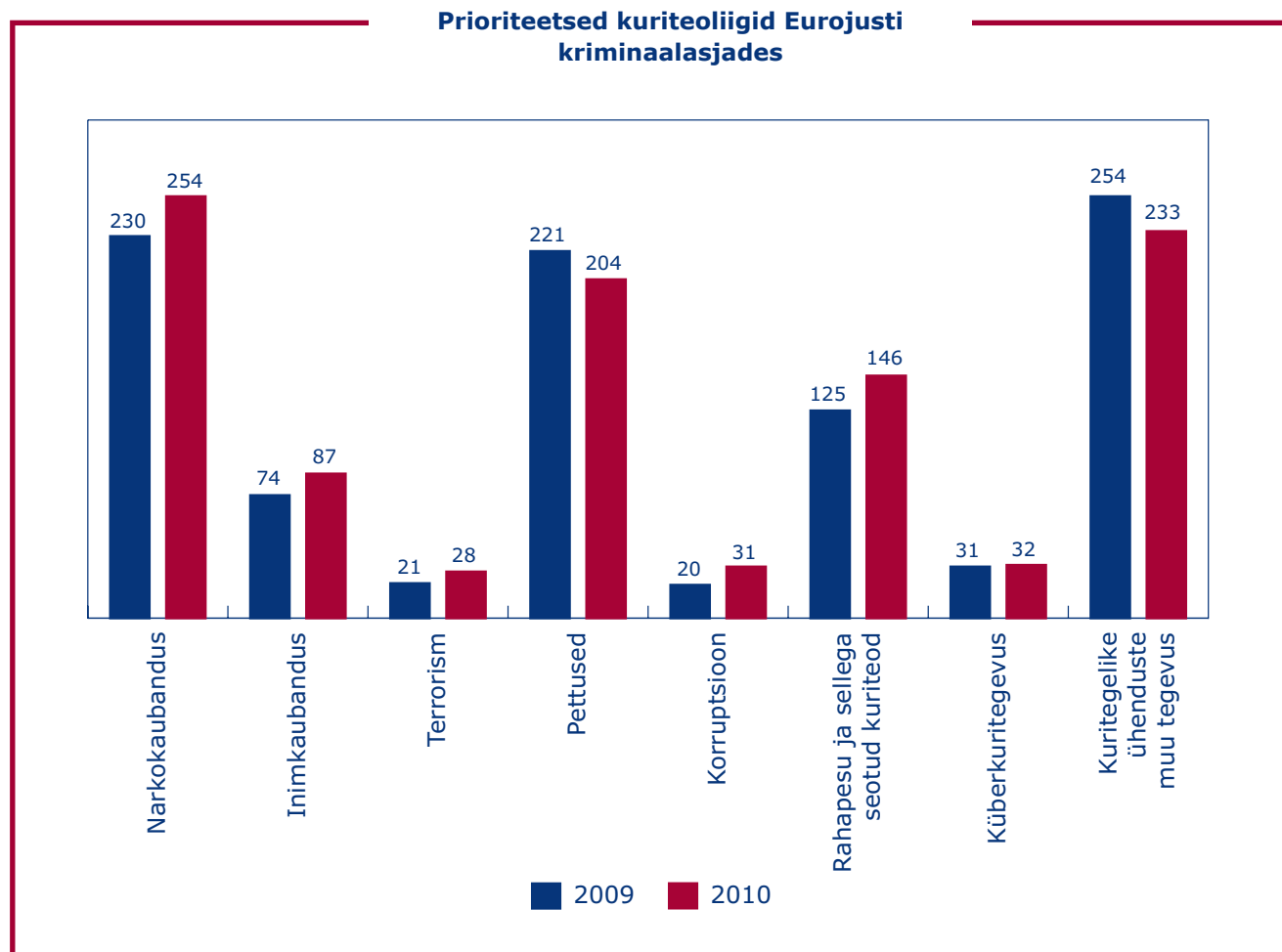
Kriminaalasjade üldine liigitus

3. joonis

Eurojusti 2009. aastal vastu võetud operatiivtöö prioriteetsete valdkondade hulka kuuluvad narkokaubandus, inimkaubandus, terrorism, pettused, korruptsioon, rahapesu, küberkuritegevus ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

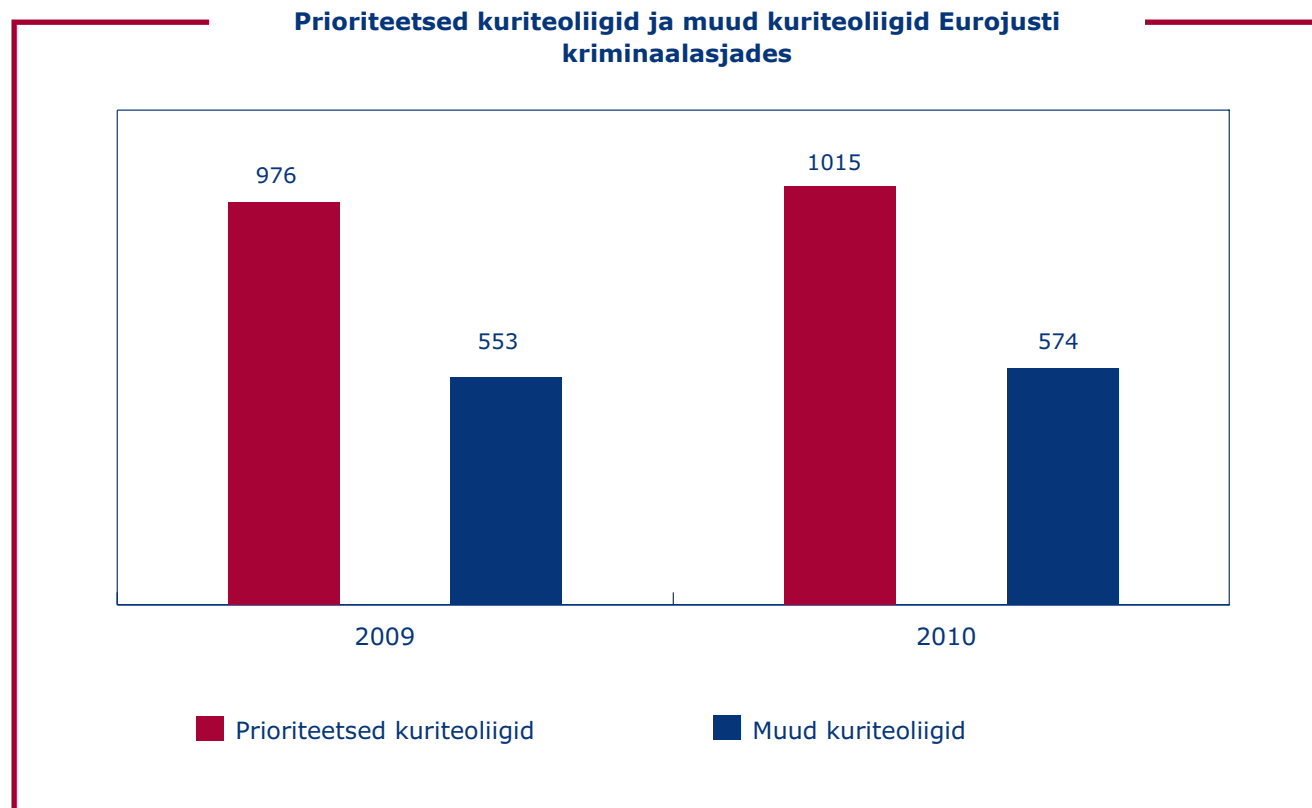
Jooniselt nähtub, kui paljud Eurojustis 2009. ja 2010. aastal registreeritud kriminaalasjad olid seotud nende kuriteoliikidega. Üks kriminaalasi võib hõlmata mitut kuriteoliiki. Täpsem teave on esitatud 2. peatüki vastavates osades.

4. joonis

Eurojusti 2009. aastal vastu võetud operatiivtöö prioriteetsete valdkondade hulka kuuluvad terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

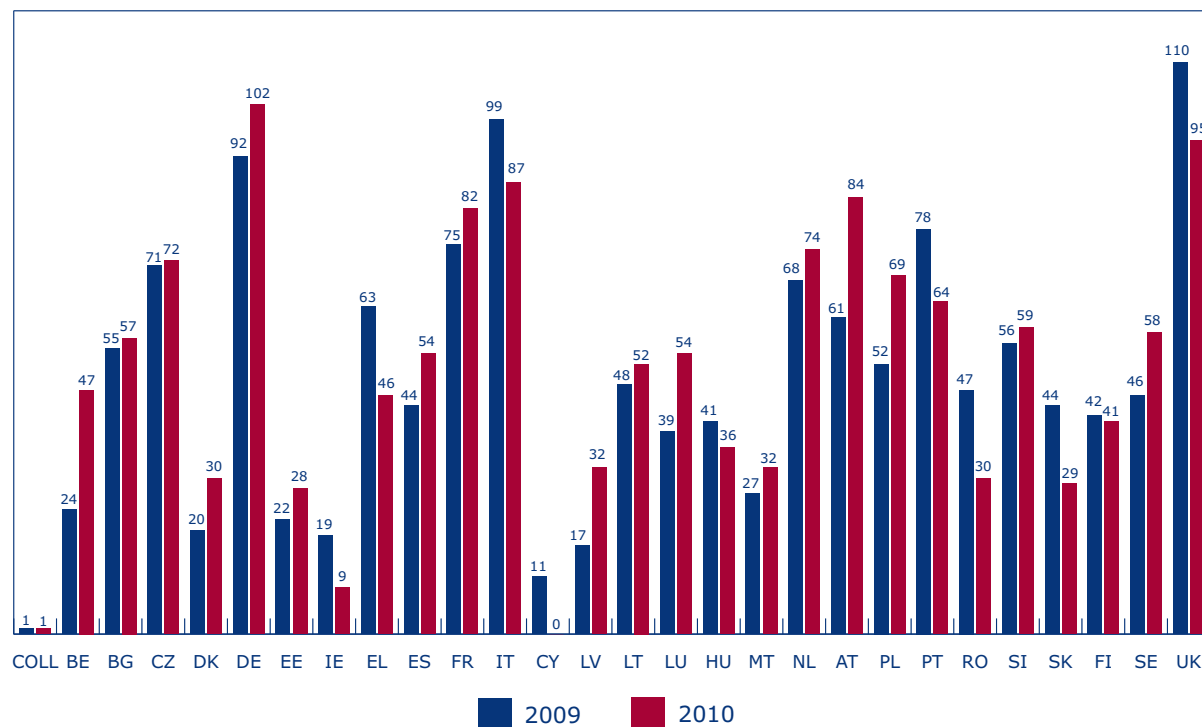
Jooniselt nähtub, kui paljud Eurojustis 2009. ja 2010. aastal registreeritud kriminaalasjad olid seotud prioriteetsete kuriteoaladega ja kui paljud muude kuriteoliikidega. Üks kriminaalasi võib hõlmata mitut kuriteoliiki.

5. joonis

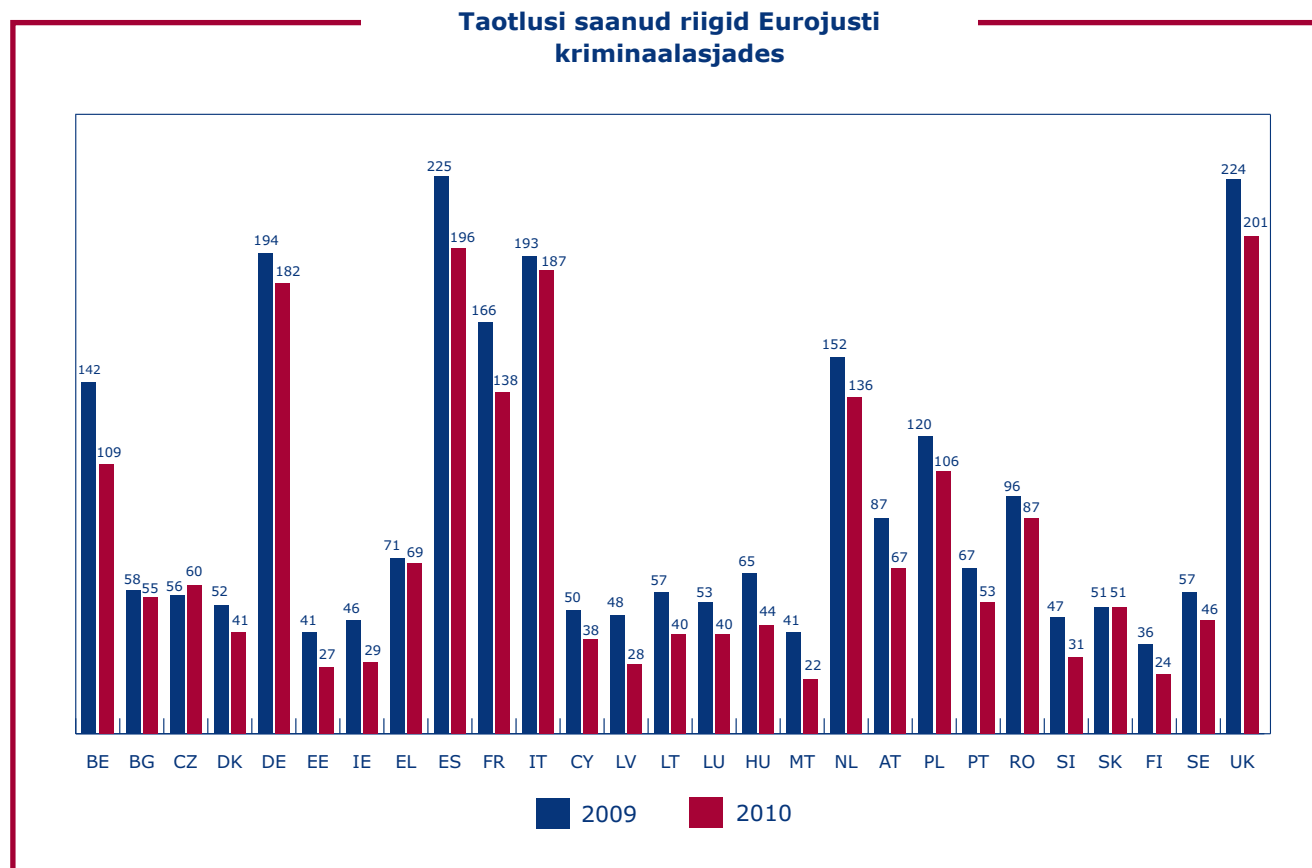
Jooniselt on näha, mitu abitaotlust iga liikmesriik 2009. ja 2010. aastal Eurojustile esitas.

Taotlejariigid Eurojusti kriminaalasjades

6. joonis

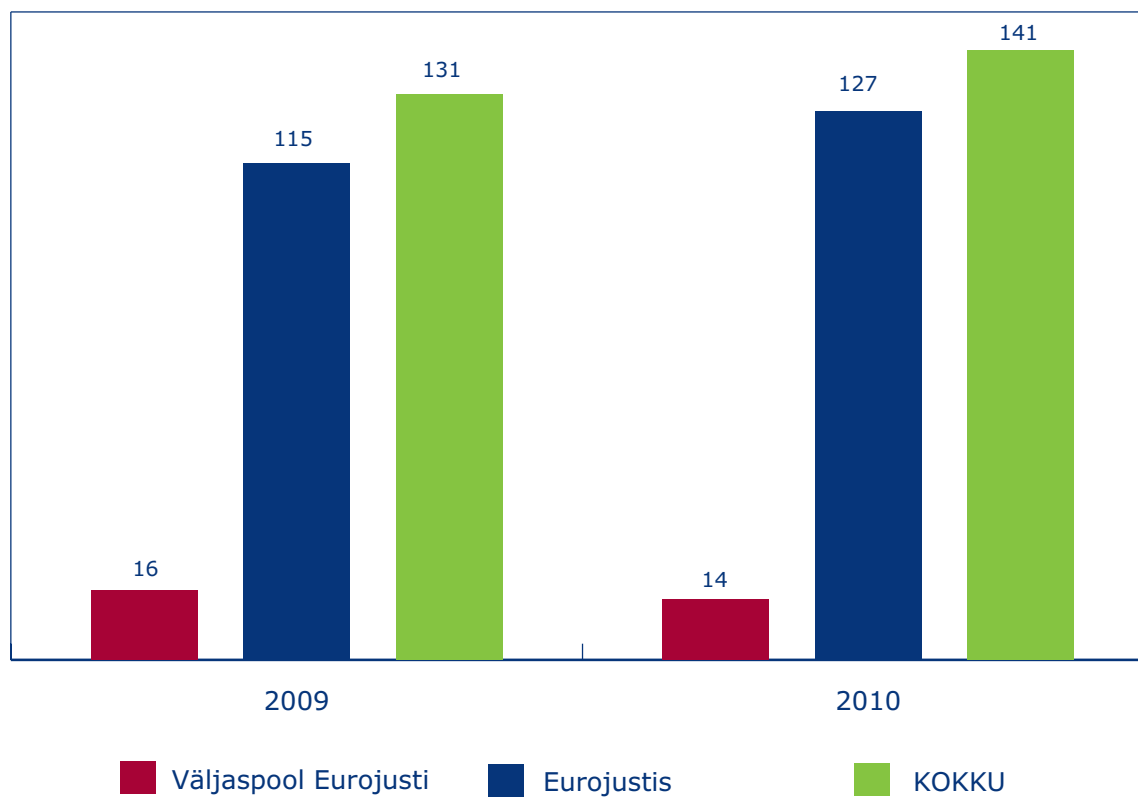
Joonisel on näidatud iga liikmesriigi esin-
dusele 2009. ja 2010. aastal Eurojusti
kaudu saabunud abitaotluste arv.

7. joonis

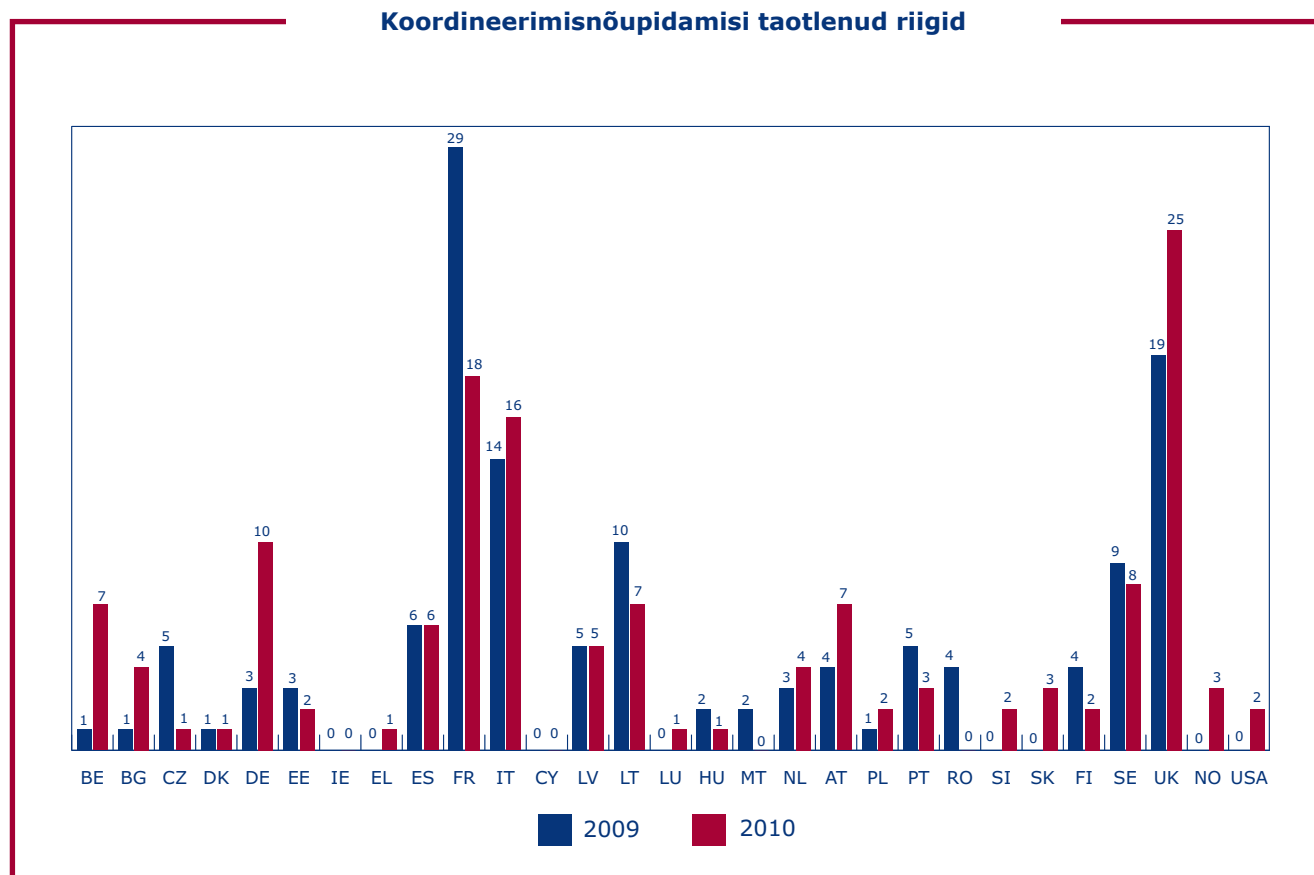
Joonisel on näidatud Eurojusti korraldatud koordineerimisnõupidamiste arv. Koordineerimisnõupidamisi peetakse üldjuhul Eurojusti ruumides Haagis. Mõningatel juhtudel toimuvad koordineerimisnõupidamised ka väljaspool Eurojusti, liikmesriigis või kolmandas riigis.

Koordineerimisnõupidamiste üldarv

8. joonis

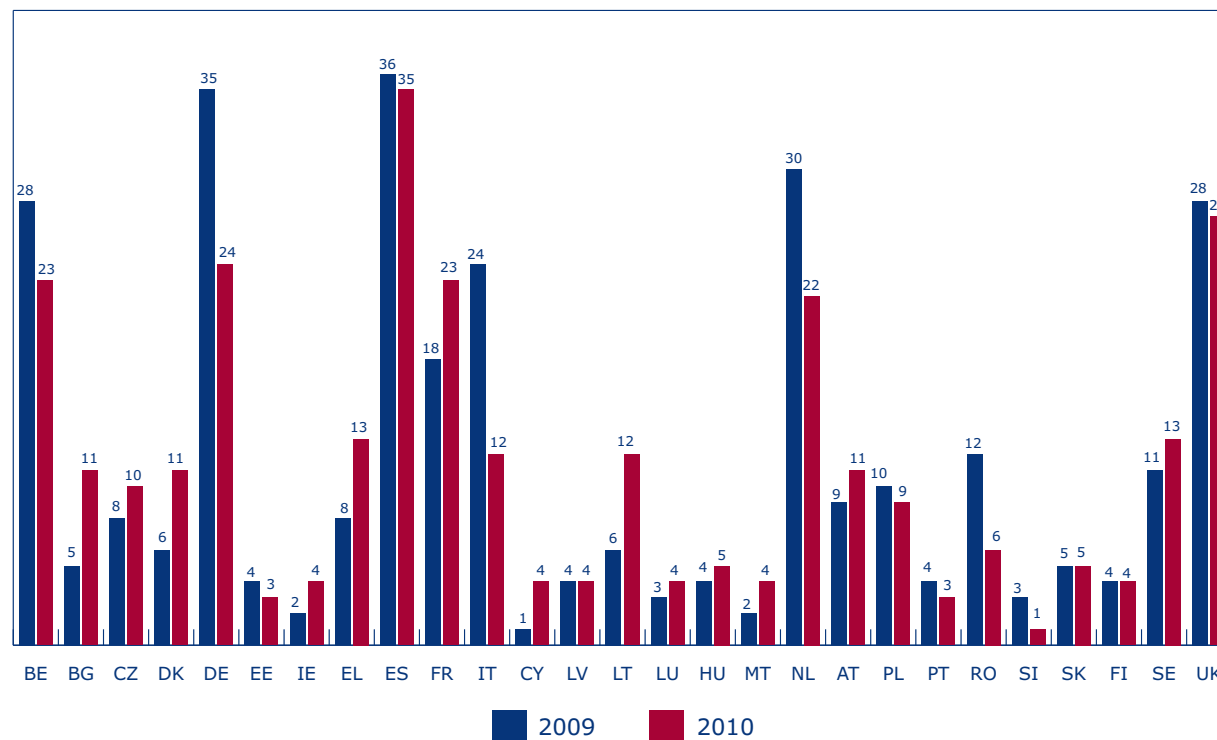
Joonisel on näidatud, mitu koordineerimisnõupidamist Eurojust iga liikmesriigi ja kolmanda riigi taotluste alusel korraldas.

9. joonis

Joonisel on näidatud, mitmel Eurojusti koordineerimisnõupidamisel iga liikmesriigi ametiasutused abitaotluste saamise järel osalesid.

Koordineerimisnõupidamistele kutsutud riigid

Haagse Veste 1 hoone

Kõik õigused kaitstud. Ühtki käesoleva väljaande osa ei tohi Eurojusti loata mis tahes viisil või vormis graafiliselt, elektrooniliselt või mehaaniliselt, sealhulgas valguskoopiatena, salvestistena, helisalvestistena või andmesalvestus- ja otsingusüsteemides reprodutseerida ega kasutada.

Fotod: Joannes Thuy, Eurojust
Michel Mees
Euroopa Komisjon
Euroopa Liidu Nõukogu

Federal Police Belgium
AFP Christophe Simon

© Eurojust 2011

